Vlaams Parlement

vergadering **C227**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn

van 15 mei 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Wilfried Vandaele aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de luchtkwaliteit in scholen en schoolomgevingen
– 1499 (2017-2018)
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de Greenpeacestudie over scholen en vuile lucht
– 1507 (2017-2018)
VRAAG OM UITLEG van Gwenny De Vroe aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het onderzoek van Greenpeace naar de luchtkwaliteit in scholen
– 1515 (2017-2018)
VRAAG OM UITLEG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de luchtkwaliteit in scholen
– 1525 (2017-2018)
VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de zorgwekkend slechte luchtkwaliteit in scholen
– 1527 (2017-2018)
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de luchtkwaliteit in de omgeving van scholen
– 1557 (2017-2018) 3

VRAAG OM UITLEG van Bart Van Malderen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de studie van de Koning Boudewijnstichting met betrekking tot de waterarmoede in Vlaanderen
– 1797 (2017-2018) 17

VRAAG OM UITLEG van Gwenny De Vroe aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het onderzoek naar de waterkwaliteit in onze bossen
– 1888 (2017-2018) 25

VRAAG OM UITLEG van Grete Remen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over een circulaire mode-industrie
– 1931 (2017-2018) 28

VRAAG OM UITLEG van Wilfried Vandaele aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de luchtkwaliteit in scholen en schoolomgevingen
– 1499 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de Greenpeacestudie over scholen en vuile lucht
– 1507 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Gwenny De Vroe aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het onderzoek van Greenpeace naar de luchtkwaliteit in scholen
– 1515 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de luchtkwaliteit in scholen
– 1525 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de zorgwekkend slechte luchtkwaliteit in scholen
– 1527 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de luchtkwaliteit in de omgeving van scholen
– 1557 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Minister, dit is intussen een beetje opgewarmde kost, maar de vraag is er toch. Greenpeace liet in samenwerking met een aantal organisaties de luchtkwaliteit onderzoeken in 222 Belgische scholen. De resultaten worden niet per school of provincie weergegeven, en men maakt ook geen onderscheid tussen de Vlaamse en de Franse Gemeenschap. Dat laatste is een duidelijk gebrek aangezien de bevoegdheden bij de regio's liggen.

Wel geeft Greenpeace aan dat 64 procent van de deelnemende scholen uit Vlaanderen komt, 17 procent uit Brussel en 19 procent uit Wallonië. 46 procent van de scholen bevindt zich op het platteland, 54 procent in stedelijk of verstedelijkt gebied. De scholen voerden gedurende vier weken, tussen midden november en midden december 2017, een meting uit van de concentratie van stikstofdioxide (NO_2), en dat telkens op drie locaties: aan de schoolpoort, op de speelplaats en in een klas. NO_2 geeft vooral luchtverontreiniging aan door verkeer, met name door de uitstoot van dieselwagens.

De conclusie van het rapport luidt: "In te veel scholen is de luchtkwaliteit zorgwekkend of ronduit slecht. Amper 7 scholen (3 procent) noteerden een relatief goede luchtkwaliteit. Bij 76 scholen (34 procent) is de lucht die kinderen inademen nog aanvaardbaar. Bij 61 procent van de scholen is de luchtkwaliteit aan de schoolpoort

zorgwekkend tot ronduit slecht. Tijdens schooluren liggen de concentraties bovendien 13 procent hoger dan de jaargemiddelde waarden in dit rapport. (…)

Luchtvervuiling stelt veel scholen ook voor een dilemma op vlak van ventilatie. Gezien de matige buitenluchtkwaliteit kan meer ventileren een averechts effect hebben omdat zo vervuilde buitenlucht binnengehaald wordt. Niet ventileren is echter af te raden: dit leidt tot ophoping van CO_2 en bijvoorbeeld zweetlucht en vocht in de klassen, wat ongezond is en zorgt voor bijvoorbeeld verlaagde concentratie. Scholen moeten dus kiezen tussen de pest en cholera: te weinig verversing van de lucht in de klas of te veel NO_2 en andere ongezonde uitlaatgassen."

Minister, het rapport inspireert mij tot een drietal vragen.

Brengt het rapport van Greenpeace nieuwe inzichten of bevestigt het veeleer wat we al wisten op basis van eerder onderzoek, onderzoek dat ook door of op initiatief van de overheid wordt gevoerd?

Zijn de conclusies van dien aard dat u extra maatregelen overweegt in de buurt van scholen?

Hebt u hierover al overlegd met uw collega, de minister van Onderwijs?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Bijna 2 op 3 scholen in ons land kampen met vuile lucht. Dit najaar namen 222 scholen deel aan de grootste meting van de luchtkwaliteit die ooit in Belgische scholen is uitgevoerd. Doordat kinderen extra kwetsbaar zijn voor luchtvervuiling, vooral door stikstofdioxide, zijn de conclusies die Greenpeace bekendmaakte heel zorgwekkend: slechts 3 procent van de scholen heeft een goede luchtkwaliteit, terwijl 61 procent een onrustwekkende of slechte kwaliteit laat optekenen.

Het is duidelijk dat de mensen van de Vlaamse overheid verwachten dat ze dit signaal ernstig neemt en concrete maatregelen voorstelt.

Greenpeace legde een reeks concrete maatregelen voor die op Vlaams niveau moeten worden gerealiseerd. Het gaat dan over de invoering van de slimme kilometerheffing voor personenwagens, een actieplan voor bijkomende investeringen in stedelijk openbaar vervoer en bijkomende stimulansen voor andere duurzame mobiliteitsalternatieven zoals elektrische deelfietsen en autodelen, een verstrenging van de lage-emissiezones, een aanpassing van de autofiscaliteit op basis van de nieuwe RDE-testprocedure (real driving emissions), een ban op infrastructuurprojecten die leiden tot veel meer verkeer, een uitbreiding van het NOX-meetnet, de invoering van een kindnorm, een afstandsnorm voor gevoelige bestemmingen naar Nederlands model, de vergroening van schoolspeelplaatsen en de inrichting van permanente schoolstraten rond en om scholen.

Veel van deze maatregelen werden vroeger al voorgesteld vanuit onze fractie, onder andere het voorstel van resolutie over maatregelen om de luchtvervuiling tegen te gaan in hotspotzones, het voorstel van decreet om afstandsnormen in te voeren voor kwetsbare groepen en het voorstel van resolutie over groene speelplaatsen.

Minister, in welke mate zult u elk van deze voorstellen van Greenpeace opnemen in uw lang aangekondigd luchtkwaliteitsplan?

Zal dat zuivereluchtplan een gecoördineerd plan zijn dat uitgaat van de hele regering, met acties gedragen en uitgevoerd door alle ministers, naar het voorbeeld van het Klimaatplan van de Vlaamse Regering?

Als u werk maakt van een 'green deal' met de sector van de huishoudelijke verwarming om de uitstoot van fijn stof tegen te gaan, moet er dan ook niet dringend werk gemaakt worden van een green deal met onder meer de scholen zodat zij met steun van de Vlaamse overheid en hopelijk ook van plaatselijke besturen efficiënte maatregelen tegen de luchtvervuiling door het verkeer kunnen nemen?

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Op woensdag 14 maart 2018 publiceerde Greenpeace haar onderzoek 'Mijn lucht, mijn school', waarin het met verschillende partners luchtmetingen uitvoerde bij Belgische scholen.

Meer bepaald werd van half november tot half december in 222 Belgische scholen de concentratie van stikstofdioxide gemeten. Ze plaatsten hiervoor buisjes aan de straatkant, op de speelplaats en in de klas. De deelnemende scholen, waarvan 64 procent uit Vlaanderen komt, namen deel op basis van interesse, zonder verdere selectie.

In vijf scholen werden waarden gemeten die, omgezet naar gemiddelde jaarconcentraties, de Europese toegelaten grens van 40 microgram per kubieke meter overschreden. De onderzoekers zelf duiden op de extra kwetsbaarheid van kinderen voor luchtvervuiling en gaan ervan uit men pas onder de 20 microgram per kubieke meter over een aanvaardbare luchtkwaliteit kan spreken. Als men die grenswaarde in acht neemt, dan is bij 61 procent van de deelnemende scholen deze waarde overschreden.

Verder lezen we dat onder meer de aanwezigheid van verkeer, het tijdstip, de plaats binnen de school, de ligging van de school, street canyons, ventilatiesystemen enzovoort bepalende factoren zijn voor de luchtkwaliteit op school.

Greenpeace vindt dat dit onderzoek de politici wakker moet schudden – daar is de organisatie ook in geslaagd als je het aantal vraagstellers vandaag bekijkt – zodat "ze eindelijk maatregelen nemen om burgers te beschermen tegen deze vervuiling die ons elke dag vergiftigt."

Greenpeace is van mening dat enkel maatregelen die door de scholen zelf worden genomen de luchtkwaliteit niet terdege zullen kunnen verbeteren.

Minister, hoe staat u tegenover het onderzoek van Greenpeace en haar partners? Gaat u akkoord met de onderzoekers dat we ons, om van een aanvaardbare luchtkwaliteit te kunnen spreken, moeten richten op een grenswaarde van 20 microgram per kubieke meter in plaats van de Europese grens van 40 microgram? Plant u, in samenspraak met minister Crevits, verdere maatregelen om de luchtkwaliteit, specifiek voor scholen aan te pakken? Indien ja, welke? In welke mate zullen scholen als doelgroep vertegenwoordigd zijn in het Luchtkwaliteitsplan, dat we in deze commissie al meermaals bespraken?

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Minister, ik zal het rapport van Greenpeace niet opnieuw citeren. Ik denk dat de mensen van het Woordelijk Verslag anders overuren moeten presteren.

Het onderzoek heeft er wel toe aangezet, zeker in samenspel met de Panoreportage van 14 maart, een aantal zaken in gang te zetten en het veel hoger op de politieke en maatschappelijke agenda te plaatsen de voorbije twee maanden. Tal van collega's zeggen dat het thema ook in gemeenteraden en schoolraden veel actueler is en uitdrukkelijker op de agenda staat dan voorheen.

Vooral door de aanbevelingen van het onderzoek van Greenpeace zijn de maatregelen redelijk tastbaar en liggen ze voor steden en scholen niet veraf. Ze zijn

op dit moment niet bereikt, zeker niet op alle plaatsen, maar de aanbevelingen aan scholen en gemeenten lijken geen onoverkomelijke hindernissen, zeker als je er een aantal bekijkt: het inrichten van schoolstraten, het aanmoedigen van ouders om hun kinderen niet met draaiende motoren op te wachten, park-and-rides verder van de school maken, fietslessen op school, veilige routes, fietsparkings, fietsdelen enzovoort. Aanbevelingen aan steden zijn: autovrije schoolstraten inrichten, de politie veel meer controle laten doen op het verbod op draaiende motoren bij stilstaande voertuigen, het aanleggen van gescheiden fietspaden enzovoort, enzovoort. Enkele steden en gemeenten, waaronder Antwerpen, hebben inmiddels de pers gehaald met acties, en willen ook ageren.

Minister, ik heb voor u en voor de Vlaamse Regering enkele vragen, want dit is ook gericht aan minister Crevits. Kunt u de methodiek en de resultaten van het onderzoek van zowel Greenpeace als UHasselt waarop de reportage van Pano zich baseerde, toelichten? Zullen deze resultaten worden besproken met ministers Crevits en Vandeurzen? Werd er ook een reactie gevraagd aan de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), aangezien er voor oplossingen vaak in hun richting wordt gekeken?

Meerdere scholen werken actief aan de vergroening van hun gebouwen. Ook nieuwbouw tracht zoveel mogelijk rekening te houden met luchtkwaliteit. Zijn er good practices waarnaar de Vlaamse Regering kan verwijzen? Is het een optie om standaard een deel van het budget van het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) voor te behouden voor maatregelen die de gezondheid van leerlingen en personeel ten goede komen? Overweegt u een eigen onderzoek of een actieplan, waarbij niet enkel de luchtkwaliteit aan en binnen schoolinfrastructuur wordt geanalyseerd, maar ook andere maatregelen rond gezondheidsbeleid worden betrokken?

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, we zijn hier met een hele delegatie van de commissie Onderwijs omdat wij onze vragen eerst in die commissie hadden ingediend, maar ze werden doorgeschoven naar de commissie Leefmilieu. Vandaar dat we hier een coup plegen met allemaal dezelfde vraag.

De luchtkwaliteit is bij zo'n 6 op 10 onderzochte scholen zorgwekkend of ronduit slecht, rekening houdend met de grotere kwetsbaarheid van kinderen voor luchtvervuiling. Dat is de conclusie van het Greenpeacerapport 'Mijn lucht, mijn school' naar de luchtkwaliteit in 222 scholen. Verkeer, en specifiek dieselverkeer, is de belangrijkste oorzaak van lokale luchtvervuiling.

Kinderen zijn extra kwetsbaar voor de negatieve gezondheidseffecten van luchtvervuiling. Ze lopen meer risico op astma, allergieën, longinfecties en kanker. Luchtvervuiling in de klas leidt daarnaast ook tot meer leerstoornissen en concentratieproblemen.

Zowel lokale besturen als de Vlaamse en de federale overheid kunnen hefbomen creëren om het probleem van luchtvervuiling aan te pakken. Zo kunnen ze de scholen bijstaan en stimuleren om bijvoorbeeld groene zones aan te planten. Vooral scholen in de stedelijke omgeving, waar het probleem van luchtvervuiling groter is, verdienen aandacht.

Ook de preventieadviseur, die onderwijsinstellingen helpt bij de uitvoering van het welzijnsbeleid, en de onderwijsinspectie die het kwaliteitsbeleid van de school tegen het licht houdt, kunnen een sturende en stimulerende rol spelen op het vlak van een gezonde schoolomgeving.

Minister, het project 'Pimp je Speelplaats' geeft scholen een stappenplan en tips om speelplaatsen boeiender en natuurrijker te maken. Daarnaast maken scholen ook kans op een subsidie van 4000 euro. Hoe evalueert u dit project?

Welke bijkomende maatregelen wilt u nemen om scholen te stimuleren na te denken over het verbeteren van de luchtkwaliteit rond school en het aanleggen van groene zones op de speelplaats?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, mijn vraag was ook gericht aan minister Crevits, maar ik heb begrepen dat het logisch was dat ze werd toegevoegd aan de vragen die hier behandeld worden. Ik zal de inleiding van de collega's niet meer herhalen. Ik wil er alleen iets aan toevoegen.

Het lijkt erop – en dat is vrij logisch – dat de uitstoot van mogelijk schadelijke stoffen hoger is op de piekmomenten in het verkeer, en die vallen uiteraard samen met de momenten dat de schoolkinderen aankomen op en vertrekken van de school.

Minister, het is duidelijk dat de luchtkwaliteit aan de schoolpoort verschilt naargelang de plaatselijke situatie en het verkeer in de omgeving. Vormen de gegevens die we krijgen van Greenpeace een representatief staal? Is extrapolatie mogelijk of geldt dit enkel voor plaatselijke situaties? In welke mate wordt de luchtkwaliteit binnen de schoolinfrastructuur alleen nadelig beïnvloed door de verkeerssituatie aan de scholen of ook door andere elementen?

Welke mogelijkheden ziet u om schoolbesturen te helpen om zelf maatregelen te nemen om het probleem van de luchtkwaliteit op school te verhelpen? Welke mogelijkheden ziet u voor steden en gemeenten om de slechte luchtkwaliteit aan bepaalde scholen te verbeteren?

Ik citeer minister Crevits: "Je kan niet meteen een grote kentering teweegbrengen, wel kleine maatregelen invoeren over de beleidsdomeinen heen." Welke maatregelen bedoelt de minister hiermee? Welke van die maatregelen kan zij zelf nemen?

Ik voeg er nog een vraag aan toe. Collega Vandaele zegt terecht dat de grootste oorzaak van deze vervuiling de dieselauto's zijn. Het verkeer speelt hierin inderdaad een immens belangrijke rol. Met andere woorden, er is een grote verantwoordelijkheid voor het verkeer en het zoeken van oplossingen op dat vlak. Er is dus niet alleen een verantwoordelijkheid voor de genoemde ministers tot nog toe, maar ook voor minister Weyts die hierin een zware verantwoordelijkheid heeft en ook de hele Vlaamse Regering. Is er al overleg geweest over dit specifieke punt met de collega-minister verantwoordelijk voor Verkeer, minister Weyts?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega's, ik dank jullie om de problematiek ook in de commissie Leefmilieu te bespreken. Jullie hebben een bezorgdheid geuit die we allemaal delen en waarop we dus ook antwoorden willen bieden.

Wat toont ons het onderzoek van Greenpeace? Het toont ons drie aspecten die de luchtkwaliteit rond de scholen heel sterk beïnvloeden. Ten eerste, de drukte van de straat. Ten tweede, ook de omgeving van de school, waar de school gelegen is, heeft een enorm effect, bijvoorbeeld op het platteland of aan een 'street canyon'. Ten derde, de afstand van de school tot de straat.

De bron van stikstofdioxide in de lucht is het wegverkeer. Dat gaat dan voornamelijk om de uitstoot van dieselauto's, bestelwagens en vrachtwagens. Het is en blijft dus in de eerste plaats een mobiliteitsprobleem.

Deze resultaten zijn een bevestiging van wat wij begin dit jaar samen hebben besproken in de commissie. Ik had het toen over de 'street canyons', onder andere naar aanleiding van vragen die gesteld zijn op basis van het nieuwe meetmodel

van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), de nieuwe luchtkwaliteitskaarten die we toen naar buiten hebben gebracht. Als er in verkeersdrukke straten scholen liggen, is de kans zeer groot dat de stikstofdioxideconcentraties aan de straatkant van de scholen ook veel te hoog zijn.

Omdat we die vermoedens al lang hebben en dat ook weten, hebben onze diensten in het verleden daar onderzoek naar gedaan. Het gaat om het voormalige departement Leefmilieu, Natuur en Energie en de VMM. Ze hebben een paar onderzoeken gedaan. Ze hebben één school genomen in een drukke straat en één in een verkeersarme straat. De resultaten bevestigen wat we weten en wat nu ook terugkomt in de Greenpeace-studie.

Jullie vragen of er een verband is tussen de buitenlucht en de binnenlucht in scholen, wat er zich in de klaslokalen afspeelt. Dat verband is er uiteraard. En dat is ook logisch: de binnenlucht wordt met buitenlucht ververst. Een bevestiging daarvan vindt men in een onderzoek dat is uitgevoerd in 2009, het BiBa-onderzoek. Dat is gebeurd in opdracht van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie. Het gaat om de studie Binnenlucht in Basisscholen. Daarvoor werd de luchtkwaliteit in 90 klaslokalen uit 30 lagere scholen in Vlaanderen gemeten. De resultaten werden geanalyseerd in functie van de ventilatie van het klaslokaal, de invloed van de buitenlucht, de ligging van de school en de inrichting van de klaslokalen. De studie ging onder andere over de vervuilende stof NOx. Uit de resultaten is toen al gebleken dat er een evidente invloed was van de buitenluchtkwaliteit en verkeersdrukte op de luchtkwaliteit in klaslokalen voor verkeersgerelateerde polluenten.

Collega's, ik vind het zeer positief dat zoveel scholen hebben meegedaan aan het onderzoek. Dat is zeer nuttig om het beleid verder te ondersteunen en ook te kijken waar er hotspots zijn en waar er sneller actie kan worden ondernomen.

Er worden hier ook vragen gesteld over de onderzoeksresultaten. Als Greenpeace die ter beschikking stelt en als dit kan in het kader van privacy, kunnen die zeker ook de eigen modellen van de Vlaamse Milieumaatschappij versterken. Dat is bijvoorbeeld ook de bedoeling van het onderzoek CurieuzeNeuzen dat ook vanuit de VMM om die reden wordt ondersteund.

Het rapport kan scholen, leerkrachten, leerlingen, ouders en omwonenden helpen om hen bewuster te maken van de directe impact van het verkeer op de luchtkwaliteit in de omgeving van scholen.

In verband met het overschrijden van de normen wil ik meegeven dat de huidige, juridisch bindende grenswaarde voor jaargemiddelde concentraties aan stikstofdioxide in Vlaanderen gebaseerd is op de Europese regelgeving. Deze bedraagt 40 microgram per kubieke meter. Dat is identiek aan de advieswaarde van de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) voor langdurige blootstelling. Op basis daarvan toont het onderzoek van Greenpeace aan dat de probleemzones beperkt zijn.

Ik ben het er wel mee eens dat de nieuwe norm die we in Vlaanderen de komende jaren moeten hanteren, strenger moet zijn. Ik sluit me aan bij een norm van 20 microgram per kubieke meter, wat dus een halvering van de norm betekent. Het beoordelingskader dat Greenpeace hanteert, is dus strenger dan het momenteel geldende wettelijke Europese kader en dan de huidige WGO-advieswaarde. Bedoeling is dat we streven naar het bereiken van de advieswaarden zoals ze zijn opgenomen in Visie 2050 van de Vlaamse Regering. Momenteel loopt er binnen de WGO een debat over de verstrenging van de advieswaarden.

Wat de discussie over de luchtkwaliteit rondom scholen betreft, moeten we op korte termijn kijken naar welke elementen bepalend zijn voor de impact op de gezondheid van de kinderen. Ten eerste, het verkeer als bron van stikstofdioxide in de lucht. Ten tweede, de blootstelling aan stikstofdioxide over een hele dag op

meerdere locaties waar kinderen verblijven. Ten derde, concentraties van stikstofdioxide zoals de hoogte van concentraties, het verschil tussen street canyon en platteland. Ten vierde, de afstand tot het verkeer.

Er is uiteraard overleg met ministers Crevits en Vandeurzen. Dat gebeurt op politiek niveau, maar ook op ambtelijk niveau. Dit was al het geval voor het publiceren van het rapport, bijvoorbeeld in het kader van het platform Gezonde Publieke Ruimte of bij de studie 'Actieplan luchtkwaliteit' die het Vlaams Instituut Gezond Leven (VIGeZ) in opdracht van het Agentschap Zorg en Gezondheid uitgewerkt heeft. Het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) en het departement Omgeving zijn hier uiteraard volop bij betrokken. Dat overleg loopt ook continu door. Het gebeurt niet sporadisch, maar structureel.

Aangezien het gaat over een mobiliteitsproblematiek is bovendien ook overleg met minister Weyts zeer belangrijk. Zo is het verkrijgen van correcte gegevens inzake verkeerstellingen cruciaal voor de inschatting van waar de norm overschreden wordt. We kijken dan ook uit naar een ambitieus mobiliteitsplan voor Vlaanderen waarin die aandachtspunten zijn opgenomen. Het is dus iets domeinoverschrijdend dat we moeten voortzetten.

Minister Crevits heeft inderdaad gezegd: "Je kan niet meteen een grote kentering teweegbrengen, wel kleine maatregelen invoeren over de beleidsdomeinen heen." Ze heeft me een insteek bezorgd als antwoord op de vragen aan haar. Vanuit de specifieke bevoegdheid Onderwijs moet je het grotere plaatje bekijken. De luchtkwaliteit in de omgeving van de school heeft de school niet rechtstreeks in de hand. Daarvoor moet je naar andere beleidsdomeinen kijken en in de eerste plaats naar de emissie van de voertuigen. We hebben het dan over de emissie van de voertuigen zelf, wat een debat is dat binnen Mobiliteit moet worden gevoerd, maar ook binnen de Federale Regering en op Europees niveau.

Minister Crevits stelt verder vast dat nog vaak de auto wordt genomen om naar school te rijden. Dat gaat dan over ons mobiliteitsgedrag en onze eigen keuzes.

Hoge waarden voor stikstofdioxide worden veroorzaakt door veel verkeer tijdens de ochtendspits. De avondspits bevat ook veel hogere NO_2-concentraties, maar die spits valt meestal na de schooluren. Dit betekent dus minder wagens in de buurt van scholen, bijvoorbeeld via de invoering van autoluwe zones, eenrichtingsverkeer bij scholen, schoolstraten of de 'kiss and ride'-zone niet direct voor de schoolpoort inplannen. Dit zijn de meest effectieve strategieën. Het stimuleert ook ouders en kinderen om meer te voet of per fiets naar school te komen.

Lokale overheden kunnen ook actie ondernemen en de meest vervuilende voertuigen weren via de invoering van een lage-emissiezone of het gebruik van elektrische voertuigen stimuleren, bijvoorbeeld door het plaatsen van meer publiek toegankelijke oplaadpunten.

Het afsluiten van schoolomgevingen langs een gewestweg behoort niet tot de bevoegdheid van minister Crevits, maar dit is ook heel sterk afhankelijk van de lokale situatie. Het kan niet als generieke maatregel worden opgelegd.

Zoals gezegd, moeten we meer afstand tot de weg inbouwen. Dat helpt om de blootstelling te verminderen tussen het verkeer en de plek waar de kinderen vertoeven op de school. Zeker bij een grote renovatie van een bestaand schoolgebouw of nieuwbouw kan en moet daar rekening mee worden gehouden. Het is essentieel dat het ontwerp rekening houdt met ventilatie door bijvoorbeeld het vermijden van het ontstaan van nieuwe street canyons of door het zorgen voor groenbuffers tussen de straatkant en de speelplaats of de klassen.

Bij de dimensionering van wegen en rooilijnen is het ook belangrijk om voldoende afstand te houden van de bron. Dat kan ook in gemeentelijke plannen en projecten. Wanneer steden en gemeenten zelf inrichtende macht zijn en officieel gesubsidieerd onderwijs aanbieden, hebben ze als schoolbestuur veel instrumenten in handen om daar iets aan te doen, onder andere met betrekking tot de inplanting van de school.

Op 18 april vond een vergadering plaats van de taskforce Luchtvervuiling Schoolomgeving met vertegenwoordigers van mijn kabinet, het kabinet van minister Crevits, het kabinet van minister Weyts en met vertegenwoordigers van de onderwijsnetten, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), SVS, de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV), de Voetgangersbeweging, Mobiel21, het Agentschap Zorg en Gezondheid, het Departement Onderwijs en Vorming, AGION en het Departement Mobiliteit en Openbare Werken. De taskforce moet samen met de verschillende actoren tot gedragen oplossingen komen voor de onmiddellijke schoolomgeving en zorgen voor begeleiding van scholen zodat ze een beroep kunnen doen op expertise. Dat werk gaat verder. Er komt op relatief korte termijn communicatie en specifieke tips en suggesties gericht aan scholen.

Uiteraard is het zo dat vergroening positief bijdraagt aan een gezondere omgeving voor de kinderen. Daarom financier ik het project 'Pimp je Speelplaats', waarbij we de betonnen speelplaatsen veranderen in groene, aangename speelplaatsen. Dat draagt zeker bij aan een betere luchtkwaliteit. Dat is ook de bedoeling. Het gaat over de lucht, de gezondheid van kinderen en de sociale aspecten. We zijn daarmee gestart in het schooljaar 2014-2015. Sindsdien werd er al aan 67 scholen projectsteun uitgekeerd. Voor 2018 en 2019 samen gaat het over nog eens bijkomend 50 scholen. Uiteraard zijn we van plan om dit initiatief voort te zetten. Er zal ook een voorstel zitten in het nieuwe Luchtkwaliteitsplan om dit initiatief nog verder uit te breiden.

Daarnaast heb je nog de vergroening van de buitenruimte via milieuzorg op school (MOS). Scholen kunnen begeleiding op maat krijgen bij hun vergroeningstrajecten. In elke provincie worden hierover vormingen georganiseerd. Scholen kunnen ook een vorming op maat aanvragen waarbij de MOS-medewerkers bijvoorbeeld een pedagogische studiedag geven rond vergroening van de buitenruimte. Er wordt ook veel aandacht besteed aan het educatief gebruik van die buitenruimte. Het thema luchtkwaliteit komt bij MOS bovendien ook aan bod bij de klimaattrajecten en bij verschillende projecten zoals de samenwerking met PlanetWatch/PlanetChange. Ik verwijs ook naar het AIRbezenproject van beweging.net waaraan veel scholen hebben meegewerkt.

Verschillende scholen zijn zich al langer bewust van de problematiek van de luchtkwaliteit en hebben zich geëngageerd om er ook daadwerkelijk iets aan te doen. De goedgekeurde projecten 'STEM-klimaat' die in 2017 werden gestart in het kader van het onderwijsluik van het Vlaams Klimaatplan, tonen dat aan. Er wordt groen aangeplant op de speelplaats, de mogelijkheden met betrekking tot hernieuwbare en duurzame energie worden verkend, en er wordt gesensibiliseerd op het vlak van transport van en naar school, dus duurzame mobiliteit.

Binnen deze projectoproep STEM-klimaat werkt momenteel een groep van dertien secundaire scholen in Oost- en West-Vlaanderen onder leiding van VIVES Hogeschool Kortrijk aan het project '@Road2ZeroEmission'. De leerlingen voeren hierbij zelf een luchtkwaliteitsmeting uit aan de schoolpoort. Dit gebeurt 's ochtends vanaf 30 minuten voor de start van schooltijd of vanaf 10 minuten voor het einde van de schooltijd. De resultaten van de luchtkwaliteitsmeting worden meegenomen naar de workshop in de klassen. Deze workshop is interactief en neemt twee lesuren in beslag. De scholen worden ook uitgenodigd voor een startmoment en een slotevenement. Bedoeling is de resultaten samen te bekijken en te vergelijken.

In antwoord op de vraag in verband met het standaard voorbehouden van een deel van het budget van AGION voor maatregelen die de gezondheid van leerlingen en personeel ten goede komen, is het van belang dat met de budgetten voor schoolinfrastructuur gezonde en duurzame scholen gerealiseerd worden. Daarom is het ook van belang dat de scholen goed geïnformeerd worden. AGION sensibiliseert scholen ook voor al deze aspecten via enerzijds het instrument voor duurzame scholenbouw en anderzijds het luik binnenluchtkwaliteit op de website, met een overzicht van de regelgeving en praktische tips voor in de klas.

De subsidieprocedures van AGION bieden verschillende mogelijkheden om in te spelen op de problematiek inzake luchtkwaliteit. Zo is er de mogelijkheid om via de verkorte procedure, met een maximum van 125.000 euro, verbouwingswerken uit te voeren die de verbetering van de luchtkwaliteit tot doel hebben. Er zijn ook subsidies mogelijk voor aanzuigfilters en ventilatie, milieuvriendelijke verwarmingsinstallaties zoals warmtepompen. Er bestaan ook opleidingen om beter met verwarmings-, aanzuig- en filterinstallaties om te gaan. Bij nieuwbouw, uitbreidingen en zeer grondige gebouwrenovaties gelden de EPB-normen voor binnenklimaat en ventilatie en de verontreinigingsmaxima volgens het Binnenmilieubesluit. Daardoor kan na de realisatie van bouwwerken van deze aard de luchtkwaliteit in schoolgebouwen verbeteren.

Ik hoorde ook de suggestie van een green deal. Ik sta daar uiteraard positief tegenover, want het is een instrument dat ik zelf heb gelanceerd. Het lijkt me aangewezen om eerst een overleg op te starten met alle betrokkenen. Als daaruit blijkt dat de green deal een meerwaarde betekent, dan zijn we graag bereid om dit voort te zetten.

Ik verwijs voorts naar de website van milieu en mobiliteit op lokaal niveau www.mimolo.be, waar alle informatie gebundeld is om steden te ondersteunen bij de aanpak van lokale luchtverontreiniging. Deze website is misschien nog niet voldoende gekend bij lokale besturen, maar moet ervoor zorgen dat ze gerichte acties kunnen ondernemen. We moeten deze website nog ruimer bekendmaken.

In het Luchtkwaliteitsplan is het de bedoeling om een overzicht te krijgen van alle maatregelen die we kunnen nemen zowel op korte als op middellange en lange termijn. We werken nu volop aan de afstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen en aan de doorrekening van de maatregelen. Dit is nodig om te bepalen of een maatregel zinvol is of niet. Het vergt tijd om dit door te rekenen. Alle voorstellen zijn dan ook welkom als men ze nog wil laten doorrekenen. In elk geval is er rekening gehouden met de verschillende insteken die er al zijn gekomen. Bovendien zal het ontwerp van Luchtkwaliteitsplan na goedkeuring door de Vlaamse Regering in openbaar onderzoek gaan en voorgelegd worden ter advies. Zo kan iedereen die wil nog reacties geven. Ook de VVSG zal dit uiteraard kunnen doen.

Het doel van het nieuwe plan is de problemen bij de bron aan te pakken. Ik herhaal dat mobiliteit hier zeer belangrijk is. We moeten het wagenpark vergroenen en ontdieselen en de totale verkeersintensiteit reduceren. Knelpunten komen voor langs drukke wegen en in street canyons. Een duurzaam mobiliteitsbeleid en ruimtelijk beleid zijn dan ook allebei cruciaal bij de aanpak van knelpuntlocaties.

Vlaanderen heeft via het fiscaal beleid een impact op de samenstelling van het wagenpark, op lokale overheden via de invoering van lage-emissiezones. Ook het ruimtelijkeordeningsbeleid heeft een sterke invloed op de mobiliteitsvraag.

Het meetnet van de VMM voor het meten van stikstofoxide bestaat uit zeventig meetplaatsen. De metingen voor stikstofdioxide gebeuren volgens de referentiemethode die de Europese richtlijn voorschrijft. Met dit referentiemeetnet beantwoordt Vlaanderen aan de strenge meetverplichtingen die Europa oplegt. Alle voor deze problematiek relevante, verkeersgerichte, stedelijke meetplaatsen, zoals opgelegd in de richtlijn, zijn operationeel en conform de Europese vereisten. We meten vaker

dan wat de Europese richtlijn oplegt, en we vullen die metingen aan met gedetailleerde modelkaarten. Ik heb er daarnet al naar verwezen, maar ook het project CurieuzeNeuzen dat mee vanuit de Vlaamse Milieumaatschappij wordt ondersteund, heeft als bedoeling om dat op die manier uit te breiden.

Dit was een heel uitvoerig antwoord om aan te tonen dat wij dit met zijn allen, zowel vanuit Welzijn als vanuit Onderwijs, Mobiliteit en Leefmilieu een heel belangrijke problematiek vinden die wij ook met zijn allen willen aanpakken.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Minister, ik dank u voor uw inderdaad zeer uitvoerig antwoord. Ik denk niet dat we daar nog diep op moeten ingaan, maar ik heb wel nog een algemene bedenking. We hebben het hier over de luchtkwaliteit bij en in de scholen. Kinderen zijn zwakkeren en zwakkeren moeten extra worden beschermd, daar zijn we het allemaal over eens. We hebben het daar een aantal weken geleden trouwens ook over gehad naar aanleiding van het roken in de auto. Maar ik denk dat we het er ook over eens zijn dat het uiteindelijke doel moet zijn dat we de luchtkwaliteit voor iedereen en overal verbeteren. Dat moet ons streefdoel zijn. U hebt ook eerder met betrekking tot fijn stof al aangegeven dat u bereid bent om daar in de richting van de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie te gaan. Wat fijn stof betreft, is dat een verdubbeling van onze inspanningen, van 40 naar 20 microgram.

Ook hier geeft u aan dat u een verstrenging van de normen wilt. Wij staan daar uiteraard ook achter. Wanneer dat in een internationale context gebeurt en de verschillende landen op een grensoverschrijdende manier in dezelfde richting kijken, kunnen we daar zeker in meegaan.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het waren heel veel vragen en op sommige daarvan bent u vrij kort ingegaan, maar u hebt wel geprobeerd alle vragen te beantwoorden.

U hebt gezegd dat u het voorstel voor een green deal samen met scholen en lokale besturen genegen bent. Het is me echter niet duidelijk of daar concrete stappen in gezet kunnen worden. Ik denk dat dit echt wel een goed idee zou kunnen zijn. We voelen dat die bewustheid er echt wel is op het lokale niveau en dat lokale besturen bezig zijn om een lokaal luchtkwaliteitsplan te proberen ontwikkelen. Dat vraagt echter expertise, kennis en investeringen. Wanneer de Vlaamse overheid, de lokale besturen en de scholen de handen in elkaar slaan, en wanneer er 'good practices' verder zouden kunnen worden verdeeld en eventueel bepaalde premies kunnen worden uitgetrokken voor een vergroening van de speelplaatsen, voor de ventilatie, voor mobiliteitsingrepen, voor bewustmaking voor een andere mobiliteit, dan zouden we echt heel veel kunnen doen.

Die noodzaak, die sense of urgency is er echt. We merken aan de mensen die hier op vrijdag in Brussel staan te betogen, dat de grens is bereikt en dat ze het echt beu zijn dat hun kinderen die slechte lucht moeten blijven inademen wanneer ze in de stad naar school willen blijven gaan. De signalen vanuit de bevolking zijn er in overvloed, en het draagvlak is nog nooit zo groot geweest.

Als we zien hoeveel mensen aan het AIRbezen- of CurieuzeNeuzen-project deelnemen en hoeveel mensen op vrijdag aan de schoolpoot staan om te betogen, dan denk ik dat het moment er echt wel is.

Ook het Vlaams Luchtkwaliteitsplan blijft maar aanslepen, dat was vorig jaar al aangekondigd. En dan moet er ook nog een doorrekening gebeuren en een openbaar onderzoek plaatsvinden. Ik denk dat ouders echt wel snelle maatregelen verwachten van de

Vlaamse overheid. Ik hoop dat dit plan kan opschieten en dat het zeker nog tijdens deze legislatuur wordt gerealiseerd zodat er verbeteringen merkbaar worden op die plaatsen waar de meest kwetsbare kinderen schoollopen of naar de crèche gaan.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. De luchtkwaliteit is de voorbije decennia gelukkig verbeterd. Dat is een goede zaak, maar dat neemt niet weg dat nieuwe maatregelen noodzakelijk zijn. Het vorige luchtkwaliteitsplan dateert van de periode 2012-2016. We zitten daar met een soort van gap. U bent nu bezig met de opmaak van het nieuwe luchtkwaliteitsplan, mevrouw Meuleman verwees er ook al naar. Mijn fractie kijkt uit naar de maatregelen die u zult nemen in dat nieuwe luchtkwaliteitsplan en hoopt inderdaad dat zo snel mogelijk te kunnen inkijken.

Wat de vragen betreft die ik specifiek over dit dossier heb gesteld, hebt u aangegeven dat u met betrekking tot de gezondheid van kinderen, toekomstgericht wilt gaan werken met de grenswaarde van 20 microgram per kubieke meter in de plaats van de Europese grens van 40 microgram. We hebben het daar in het verleden ook al over gehad in deze commissie, en toen werd gesteld dat u dat op een vrijwillige manier zou hanteren. Nu hebt u gezegd dat het strenger moet zijn, en ik sluit me daarbij aan, maar hoe moeten we dit nu interpreteren? Zult u die normering vastleggen op Vlaams niveau of zult u uw bewoordingen uit het verleden over de vrijwillige basis hanteren en eerder scholen belonen die dit behalen? Kunt u dit verduidelijken?

U hebt ook verwezen naar de groenbuffers en de afstand tot de straat en de ventilatie. Ik ben zeker geen onderwijsspecialist, daarvoor zit de heer De Ro hier namens mijn fractie, maar het lijkt me logisch dat wanneer we scholen renoveren en we de luchtkwaliteit van groot belang vinden, als voorwaarde wordt opgelegd, voor er subsidies worden toegewezen, dat rekening moet worden gehouden met die luchtkwaliteit, met de ventilatie, met de groenbuffers enzovoort. Dat lijkt me toekomstgericht zeker een vereiste.

Wat het luchtkwaliteitsplan betreft, hebt u een aantal maatregelen opgesomd die specifiek over deze materie gaan, onder meer 'Pimp je speelplaats' en het MOS-project, maar mogen we nog extra maatregelen van u verwachten?

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Minister, ik dank u voor het uitgebreide antwoord. Ik heb nog een aantal vragen en bedenkingen.

Ik ken nogal wat schoolbesturen en lokale besturen die graag de hand aan de ploeg zouden slaan, die niet willen wachten op een nieuw bestuur en die een aantal quick wins willen realiseren. Wanneer we de lijst van aanbevelingen bekijken en daar kritisch door gaan, dan zien we er een aantal die weinig geld maar eerder vrijwilligerswerk vereisen zoals de schoolstraat. Een stad kan borden leveren, maar het is dan aan leerkrachten of ouders om die 's morgens op tijd op straat te plaatsen. Ik heb daar zelf lokaal ervaring mee. Maar het zou misschien goed zijn indien uw administratie samen met het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) en het departement Onderwijs een aantal quick wins zou oplijsten die weinig geld en werk kosten en die dan zou communiceren aan de steden en gemeenten.

Intussen zijn er toch al een aantal lage-emissiezones van kracht. Ik vraag me af of er in de luchtmetingen die de VMM regelmatig of permanent organiseert, al een impact zichtbaar is. Als er een impact is op dit dossier, dan kan dit andere lokale besturen en ook de Vlaamse Regering voor heel Vlaanderen aanzetten om hier een tandje bij te steken.

Wanneer we de kleurkaarten bekijken van de luchtmetingen – en het gaat hier over de zone van mijn stad – dan zien we dat mijn stad bijna volledig in de gele zone ligt. Een gele zone is momenteel veilig, want geel betekent dat de waarde tussen 26 en 30 microgram ligt. Als natuurlijk de grens van 40 naar 20 microgram wordt verlaagd, dan wordt die hele gele zone een probleem voor alle scholen die daarin liggen. We hebben echter geen keuze: sinds deze planeet deze planeet is en de grondoppervlakte gestold is, liggen wij daar. Daar kunnen wij moeilijk iets aan doen. En daar mogen directies, leerkrachten, ouders en lokale besturen terecht zeggen dat dit een Vlaamse materie is. U hebt daar terecht naar verwezen. Mijn stad die ligt tussen twee grote gewestwegen, de E19 en de ring rond Brussel, moet daarvoor naar een hoger niveau kijken.

Als we echter inzoomen op die kaarten, zien we kleinere vakjes die naar rood of donkerrood neigen, en dan komen we bij de verantwoordelijkheid van de lokale besturen en scholen. Als we die gedetailleerde kaarten meer zouden kunnen delen met schoolraden en inrichtende machten en wanneer we, nadat er quick wins zijn uitgevoerd, een verbetering zien, dan zal dat volgens mijn fractie mensen en organisatie alleen maar aanzetten om nog meer te gaan doen op lokaal vlak.

Ik ben een grote fan van groene buffers, wij proberen die op verschillende plaatsen in mijn stad te organiseren. Minister, u zult me echter vergeven dat een administratie, het Agentschap Wegen en Verkeer in het bijzonder, inzake groene buffers geen al te beste beurt heeft gemaakt. Ik kan er zelf van meespreken. In mijn eigen stad zijn er aantal 30- tot 40 jaar oude bomen tot op 10 centimeter hoogte afgezaagd. Dat lijkt me toch geen snoeiwijze die door boomspecialisten is aangeraden, laat staan dat het de luchtkwaliteit zou verbeteren.

Ik heb nog een vraag in verband met stedelijke gebieden. Ik ga er volledig mee akkoord dat de inplanting van nieuwe scholen, crèches en sportinfrastructuur het best op plaatsen zou gebeuren waar er inzake decibels en luchtkwaliteit in elk geval door de ligging alvast een positieve impact is. Nu hebben veel steden en gemeenten met een groeiend aantal kinderen weinig keuze. Ik heb in de commissie Onderwijs en in de commissie Vlaamse Rand al gezegd dat de grondprijzen van de meest groene en rustige stukjes om een school of crèche te bouwen navenant zijn. Misschien moet eens worden nagedacht over een compensatie voor de inrichtende machten die daarin willen investeren.

Ik vraag me ook af wanneer de resultaten van de taskforce bekend zullen worden.

Wat scholenbouw betreft, klopt het inderdaad dat de verkorte procedure kan worden gebruikt voor de verbetering van de luchtkwaliteit. Met die grens van 125.000 euro kan toch al iets gebeuren, zeker omdat het een percentage is dat wordt gesubsidieerd. De rest wordt dan bijgelegd. Maar tuinen en groene bermen zitten niet in die reglementering, tenzij ik me vergis. Daar zou misschien wel aandacht aan besteed kunnen worden.

Tenzij ik u slecht heb begrepen, had u het over een website Molo. Als ik dat snel google, kom ik op een website voor Deense kleren maar die heeft volgens mij niet veel met luchtkwaliteit te maken. *(Opmerkingen van minister Joke Schauvliege)*

U had het dus over www.mimolo.be. Ik zal met veel plezier dit stukje van het Woordelijk Verslag delen met de collega's van de lokale besturen.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, dank u wel voor het uitgebreide antwoord. De vraag over 'Pimp je speelplaats' kwam van mij, en ik ben heel blij dat er al 67 scholen aan hebben deelgenomen. Waarschijnlijk hebben meer scholen dat

ingediend, maar veel scholen hebben al projectsteun gekregen. Het is ook goed dat dit wordt voortgezet. Ze denken er verder over na, en dat is fijn om te horen.

Op de scholen heb je ook altijd een preventieadviseur en de schoolinspectie die een sturende en stimulerende rol kunnen spelen op het vlak van een gezonde schoolomgeving, bijvoorbeeld bij de inrichting van de klaslokalen of de speelplaats. Minister, hebt u het gevoel dat zij die rol goed kunnen opnemen? Worden ze voldoende ondersteund?

Ik ben ook blij met het overleg over al die beleidsdomeinen heen. Het is belangrijk dat dat gebeurt. Hebt u een idee wanneer scholen een beroep zullen kunnen doen op de expertise van de taskforce?

Tot slot, kinderen zijn extra kwetsbaar voor luchtvervuiling. Het is heel belangrijk dat dit verder onze aandacht blijft krijgen.

De voorzitter: De heer De Meyer krijgt het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Collega's, problemen benoemen en analyseren is één, ze oplossen is natuurlijk nog belangrijker. Uit uw antwoord, minister, heb ik onthouden dat de belangrijkste vervuilingsbron voor schoolbuurten hoe dan ook het wegverkeer is, dieselauto's, bestelwagens en vrachtwagens. Het probleem oplossen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. We moeten dan ook durven denken aan burgers. Op welke manier brengen ze hun kinderen al of niet met de wagen naar school?

Er is ook een verantwoordelijkheid voor schoolbesturen, voor steden en gemeenten. Om er maar twee te noemen: plaatselijk verkeer, bouwvergunningen. Het is zeker ook een verantwoordelijkheid voor meerdere ministers van de Vlaamse Regering. Ik heb begrepen dat er tot nog toe structureel overleg was tussen de kabinetten van de ministers Vandeurzen en Crevits en AGION, en dat er in de toekomst ook een overleg zal komen met de minister van Mobiliteit.

Minister, we kijken samen met u en de collega's uit naar een ambitieus mobiliteitsplan dat mee een bijdrage kan leveren om dit probleem op te lossen. Ik moet mij nu jammer genoeg excuseren, want ik moest al op een andere vergadering aanwezig zijn.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: De taskforce heeft twee bedoelingen. Op korte termijn een heel gerichte communicatie doen naar scholen over wat ze kunnen doen om een schoolstraat in te richten. Het is de bedoeling dat die communicatie volgende week gebeurt. De maatregelen zijn opgelijst, en er wordt ook een website gelanceerd om al die scholen daarin te begeleiden. Dat zijn maatregelen die men relatief goedkoop en snel kan nemen om lokaal resultaat te hebben. De bedoeling van de taskforce is natuurlijk niet om het alleen daartoe te beperken. Die blijft ook samenkomen om op de lange termijn maatregelen uit te werken. Dat zal dus blijven functioneren. De eerste en meest evidente maatregelen die kunnen worden genomen, zullen heel snel, heel gericht en op maat van de scholen worden gecommuniceerd.

Wellicht was het niet de bedoeling, maar bij mij kwam het zo binnen. We moeten opletten dat we scholen niet bestraffen omdat ze slecht gelegen zijn of omdat er problemen zijn. We moeten hen niet bestraffen, we moeten vooral samen met de scholen zoeken naar oplossingen en nagaan hoe we hen kunnen helpen. Ik hoorde sommige collega's zeggen dat we die scholen kunnen bestraffen, maar dat mogen we niet doen. We moeten vooral ondersteunen en helpen.

Er is een dubbel gevoel bij een heel gericht locatiebeleid dat we voeren. Enerzijds kunnen we ons er allemaal wel in vinden, zowel vanuit Welzijn, Onderwijs als Leefmilieu, om na te gaan waar we nieuwe inplantingen kunnen doen, dat dat op een

goede plaats is, waar de luchtkwaliteit zo goed mogelijk is. Anderzijds kan het niet de bedoeling zijn – een grote zorg van Onderwijs – dat je scholen ver weg gaat stoppen en dat niemand er dan nog geraakt en dat je zo weer met een probleem zit. Ook dat moet worden bekeken, en er moet verstandig mee worden omgegaan.

Vaak liggen de grote stedelijke regio's waar er een heel grote nood is aan extra scholencapaciteit, niet altijd in de juiste zones. Daarom is het zo belangrijk de bron aan te pakken en de scholen daar niet voor af te straffen. Die bron pakken we aan. Het is niet omdat het nieuwe Luchtkwaliteitsplan er nog niet is, dat er op dit moment geen maatregelen worden genomen. Ik heb ze daarnet allemaal opgelijst, ik heb hier niet alles aangehaald omdat het over bepaalde thema's ging. De vergroening van de autofiscaliteit die we hebben ingezet op diesel is daar een voorbeeld van. Het zijn maatregelen die we nemen en waar we ook de eerste resultaten van zien. Dat heeft een effect op de luchtkwaliteit.

Het nieuwe Luchtkwaliteitsplan dat er aankomt, vervangt het bestaande plan, dat ook goed is. Er worden nieuwe maatregelen genomen, ik heb ze daarnet opgelijst, waarbij sterker wordt gefocust op alles wat mobiliteit betreft en de aanpak daarvan. Het is logisch dat we die modellen voldoende moeten doorrekenen.

Collega De Ro, wat AGION betreft, zegt u dat er geen verplichting is om mee aan de groene omgeving te werken. Dat is niet mijn specialiteit, ik zal dat checken. Misschien doe ik uitspraken die niet kloppen, ik ben geen onderwijsspecialist. Ik zal dat uitdrukkelijk navragen bij Onderwijs, en u het antwoord bezorgen.

U vraagt ook naar de resultaten van de metingen van de VMM over de lage-emissiezones. Ik zal de meest recente cijfers opvragen. Een tijd geleden is er een communicatie gebeurd in de media dat er geen resultaten zijn van de lage-emissiezones. Die waren helemaal voorbarig omdat het metingen waren die dateerden van het moment waarop dat nog niet in werking was en nog niet op punt stond. Dat is iets wat niet klopt. Ik zal de laatste gegevens daarover vanuit Antwerpen opvragen, of we al resultaten kunnen zien. Misschien zijn daar al resultaten van in de buurt van scholen. Ik zal die laten bezorgen.

Collega Meuleman, u had een vraag over de green deal. Ik sta daar positief tegenover. Ik ben voorstander van een green deal. Ik ga concreet overleg organiseren en zal dat in de taskforce meenemen, of we dat effectief op het Vlaamse niveau gaan doen. Op het eerste gezicht is mijn idee dat je dit beter op het lokale niveau organiseert. Een stad is anders dan het platteland, het is afhankelijk van de ligging van de scholen, of ze aan een gewestweg of een gemeenteweg liggen, dat is allemaal anders. Ik heb een beetje schrik dat als we dat in een totale Vlaamse green deal stoppen, dat dat misschien zijn effect zal missen. Misschien moeten we bekijken of we dat meer regionaal of lokaal kunnen doen. Ik neem dat zeker mee, ik sta daarachter, maar we moeten bekijken of dat het beste instrument is om dat op het Vlaamse niveau te doen. Ik zal dat uiteraard ook voorleggen aan de taskforce, waarin alle betrokken actoren, ook de steden, zitten, om na te gaan of we dat via een Vlaamse green deal aanpakken of op een ander niveau.

In ieder geval zullen er in de communicatie aan de scholen concrete tips zitten over hoe ze aan de slag kunnen gaan met hun lokaal bestuur enzovoort. Daar zullen we al veel meer uit kunnen halen.

De vergroening en ‘Pimp je speelplaats’ zitten in het ontwerpplan om dat uit te breiden. Daar hebben we een budget voor. Als het van mij afhangt, willen we veel meer scholen ondersteunen om daarmee aan de slag te gaan. Er zou dus een uitbreiding van het budget moeten komen. Ik weet dat er heel veel vraag is om dat te doen. Resultaten die zijn uitgevoerd, zijn heel positief. Ik heb er al heel veel bezocht. Men is heel tevreden op alle vlakken, niet alleen inzake luchtkwaliteit, maar ook kinderen die zich beter in hun vel voelen tijdens de speeltijd, veel

meer bewegen en zich beter gedragen. Ik hoor alleen maar positieve effecten en ben dus vragende partij om dat uit te breiden en er meer budget voor uit te trekken. Misschien moeten we bekijken of we dat samen met AGION of op een andere manier kunnen versterken. Dat is ook de suggestie van de heer De Ro.

Collega's, we hebben dus een gedeelde bezorgdheid waar we met ons allen voor gaan. Ik wil jullie dan ook bedanken voor alle nuttige tips die jullie hebben gegeven.

De voorzitter: Zijn er nog slotbemerkingen?

Minister Joke Schauvliege: Sorry, ik heb een vraag van collega De Vroe nog niet beantwoord. Mevrouw De Vroe, u had het over de norm en vroeg zich af of we dat vrijwillig gaan doen of wettelijk per school gaan opleggen. De bedoeling is dat we in het Luchtkwaliteitsplan werken naar de norm van 20, en niet meer 40 microgram. Dat is een algemene aanpak, we gaan dat niet gericht per school opleggen. Dat kunnen we op korte termijn niet doen, daar zouden we de scholen mee straffen. Eigenlijk is het de bedoeling dat het Luchtkwaliteitsplan uitgaat van het bereiken van die norm van 20 microgram.

Dat is vooral van belang.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bart Van Malderen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de studie van de Koning Boudewijnstichting met betrekking tot de waterarmoede in Vlaanderen
– 1797 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

Bart Van Malderen (sp·a): De Koning Boudewijnstichting publiceerde recent een studie over waterarmoede in Vlaanderen. Enkele conclusies komen daaruit naar voren. In tegenstelling tot energie is het blijkbaar niet zo gemakkelijk om tot een goede definitie te komen van waterarmoede. Men wijt dat aan het feit dat nogal wat betrokken actoren een rol spelen, niet het minst 38 belangrijke waterproductie- en distributiemaatschappijen in België, die allemaal een apart beleid voeren inzake tarieven. Ook het feit dat de gewesten bevoegd zijn, speelt mee een rol in die diversiteit. Volgens mij zou dat niet mogen beletten dat je een eenduidige definitie probeert af te spreken van waterarmoede, die je meteen ook als toetssteen kunt gebruiken, los van regionale bevoegdheid en van lokale verschillen.

Doorgaans is men het erover eens dat het gaat over een situatie waarbij iemand geen toegang heeft tot voldoende water of tot kwaliteitsvol water dat voldoet aan zijn of haar basisbehoeften zoals voeding, hygiëne van het lichaam en de woning. Over dat soort van basale zaken die we allemaal heel vanzelfsprekend vinden, praten we.

Het waterverbruik in Vlaanderen is in de afgelopen jaren teruggelopen. De redenen kennen we: zuinigere apparaten, een meer rationeel waterverbruik en meer hemelwaterputten. Tegen dat dalend verbruik staat dan weer een stijging van de kostprijs: tussen 2009 en 2013 steeg de jaarlijkse waterfactuur met 3,38 procent. Als je dat cumuleert, kom je op 14 procent. Die stijging is in grote mate toe te schrijven aan investeringen die werden verricht in de infrastructuur, zowel in distributie als in waterzuivering.

Wat ook een belangrijke rol speelt, is dat sinds januari 2016 een nieuwe tariefstructuur voor water van kracht is geworden. De gratis kubieke meter water werd

afgeschaft, en er kwam een progressief tarief voor water dat een opsplitsing maakt tussen het basistarief en het comforttarief. Het komt erop neer dat er per wooneenheid 30 kubieke meter wordt aangerekend aan het basistarief, vermeerderd met 30 kubieke meter per gedomicilieerde. Voor een gezin met vier personen komt dat op 150 kubieke meter verrekend aan het basistarief. Het verbruik daarboven wordt aangerekend tegen het dubbele comforttarief.

Uit de studie van de Koning Boudewijnstichting blijkt dat waterarmoede zorgt voor een groter armoederisico en zo een vicieuze cirkel inleidt bij risicogroepen voor armoede. Het is bekend dat armoede ziek maakt, dat onhygiënische woonomstandigheden bijdragen aan gezondheidsproblemen. Stel je voor dat je morgen een tekort hebt aan water om je te wassen, om je te voeden of om je huis te onderhouden. We moeten er geen tekening bij maken dat dat nefast is voor de gezondheid van mensen, en dus ook voor de budgettaire situatie van hun huishouden.

Bij de invoering van het nieuwe watertarief en de structuur daarachter koos de Vlaamse Regering ervoor om te werken met een sociaal tarief. Dat voorziet in een korting van 80 procent op de totale factuurprijs. Bij de opmaak van die sociale correctie werd echter geen rekening gehouden met het feit dat grote verbruikers niet steeds beschikken over een groot inkomen. De lineariteit tussen veelverbruik en inkomen is er niet. De staat van de woning en de kwaliteit van de apparaten is doorslaggevend in het waterverbruik.

Het is gewoon zo dat mensen die in materiële deprivatie leven niet altijd de mogelijkheid hebben om zuinigere apparaten te kopen en te investeren in het opsporen van lekken en dergelijke. Men verblijft vaak in slechte woningen die een zuinig waterverbruik niet mogelijk maken. Op deze manier streeft het sociale tarief zijn doel voorbij.

Verder spreekt de Koning Boudewijnstichting ook over het afsluiten van de watertoevoer. Op zich is het aantal gevallen waarbij het water wordt afgesloten, beperkt, wat een goede zaak is. We kunnen echter niet voorbij de vaststelling dat elke afsluiting in een beschaafd land er een te veel is. Er zijn ook opvallende cijfers over betaalproblemen met de waterfactuur in Vlaanderen in 2016. Zo steeg het aantal gevallen van betalingsuitstel met 22,4 procent tot 75.156 en het aantal herinneringsbrieven met 18,9 procent tot ongeveer 585.000. De ingebrekestellingen gingen 27,2 procent hoger tot ongeveer 220.000 en de afbetalingsplannen 13,9 procent tot ongeveer 63.000. Over deze problematiek diende onze fractie al een voorstel van resolutie in. Het is nu het moment om daar een punt over te maken en te kijken waar we vandaag staan.

Als je het vergelijkt met de elektriciteitssector, dan is de aanpak met betrekking tot water nogal bevreemdend. Bij elektriciteit is een minimumhoeveelheid beschikbaar. Ik vraag mij af waarom dit niet zou kunnen voor water, zeker gezien het beperkt aantal gevallen. We zouden in Vlaanderen niet mogen aanvaarden dat mensen worden afgesloten van drinkbaar water. Het beeld dat mensen bij hun buren om een emmer water moeten gaan vragen, is er een dat we associëren met de derde wereld, en niet met de vierde meest welvarende regio van de wereld.

De Koning Boudewijnstichting komt tot een aantal aanbevelingen. Ten eerste, het recht op water en sanitaire voorzieningen versterken door lokaal toegankelijke waterpunten en voorzien in sanitair op meerdere plaatsen. Ten tweede moet de waterfactuur betaalbaar blijven, in het bijzonder voor mensen met een laag inkomen. De doelgroep voor deze sociale correcties moet voldoende ruim zijn en rekening houden met verschillende situaties van armoede en bestaansonzekerheid. Betalingsmoeilijkheden moeten in dialoog en in respect behandeld worden, met realistische oplossingspistes. Het blijft eveneens belangrijk om leidingwater te promoten als drinkwater. Het is veel goedkoper dan flessenwater en minstens

even goed. Derde aanbeveling is het voorzien in voldoende en verstaanbare informatie over de mogelijkheden voor zuinig watergebruik. Lokale woon-, energie- en waterloketten kunnen daar een interessante rol in spelen.

Minister, onderschrijft u de bevindingen en aanbevelingen die worden geformuleerd in de publicatie van de Koning Boudewijnstichting?

Bent u bereid om het bereik van het sociaal tarief voor water in overleg met uw collega-minister aan te pakken zodat de doelgroep effectief bereikt kan worden? Ik stel deze vraag op deze manier omdat minister Homans bezig 'zou' zijn met een onderzoek naar sociale correcties. We wachten al enige tijd met enig ongeduld op resultaten daarvan. Ik ben blij met elk resultaat. Eén zwaluw is misschien het begin van de lente.

Hoe zult u ervoor zorgen dat de problematiek van waterarmoede structureel wordt aangepakt? Welke initiatieven zult u nemen?

Op welke manier is er samenwerking met de coördinerende minister van Armoedebestrijding, specifiek ter bestrijding van de waterarmoede in Vlaanderen?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Van Malderen, welkom in deze commissie waar we het al vaker hebben gehad over water. U weet dat het recht op water en op sanitaire voorzieningen een rode draad is doorheen mijn beleid. Je ziet dat ook Europa dit oppikt, waar men nu bezig is met een ontwerp van Europese richtlijn. Wij zijn daar al veel langer mee bezig.

De aanbeveling in verband met de betaalbaarheid van de waterfactuur en het vermijden van betalingsproblemen zijn aspecten die centraal staan in mijn beleid. Daarom heb ik het Algemeen Waterverkoopreglement (AWVR) ingevoerd. Ik heb ook de werking van de lokale adviescommissies (LAC) geactiveerd. Dat bestond niet. Drinkwaterbedrijven kiezen meer voor een samenwerking met het OCMW om een haalbare betalingsregeling uit te werken als er zich problemen voordoen. Als je betalingsproblemen hebt, kun je ook zelf de eerste stap zetten naar een drinkwaterbedrijf of naar het OCMW om samen, in overleg, haalbare oplossingen uit te werken.

Klanten met een hoog verbruik en dus een hoge kost kunnen via hun OCMW worden voorgedragen voor een gratis waterscan, waarbij concreet wordt onderzocht op welke manieren de factuur kan worden beperkt. Ik onderschrijf dus helemaal de aanbevelingen die de Koning Boudewijnstichting voor heel België formuleert. We hebben zelf al heel wat projecten ondersteund die nagaan wat er nog verder kan gebeuren met betrekking tot waterarmoede.

We mogen ook het belang niet onderschatten van een heldere communicatie. Voor de burger is er de brochure 'Goed geregeld = Geld gespaard', waarin op een heel laagdrempelige manier wordt uitgelegd in heel eenvoudig taalgebruik hoe de waterfactuur in elkaar zit en wat de mogelijkheden zijn. Ondertussen zitten we aan de vijfde geactualiseerde druk. Op de campagnewebsite Waterloket is eveneens heel wat informatie te vinden. We hebben ook specifieke aanbevelingen voor de LAC's waarmee ze aan de slag kunnen.

Voor het aanpassen van het bereik van het sociaal tarief sta ik helemaal open. Ik heb dit al verschillende keren in deze commissie gezegd. Ik vind echter niet dat enkel ik voor water die doelgroep moet aanpassen. Als we daar iets aan willen doen, dan moeten wij generiek nagaan over welke doelgroep het gaat en moeten we dat toepassen op alles. Ik ga geen andere doelgroep aanduiden voor water, dan weer een andere voor energie, en nog een andere voor iets anders, want dat is niet goed. Dat komt de duidelijkheid niet ten goede. Als we dat doen, moet het

horizontaal gebeuren over alle beleidsdomeinen heen. Dat is iets, denk ik, dat binnen de werkgroep Vlaams Actieplan Armoedebestrijding verder wordt bekeken.

Waterarmoede staat ook niet op zichzelf, maar hangt vaak samen met andere problemen op het vlak van armoede. Het is belangrijk om het geheel te bekijken.

Mijn diensten hebben overleg met armoedeorganisaties en andere administraties in het kader van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding van mijn goede collega-minister Homans. Dit actieplan formuleert doelstellingen en geeft een overzicht van de concrete acties die voor elk van de sociale grondrechten, en dus ook voor water, ondernomen zijn.

Welke acties vallen dan specifiek onder mijn verantwoordelijkheid? De eerste actie betreft heldere en duidelijke communicatie. Ik heb daar al naar verwezen.

Een tweede actie omvat het opvolgen en evalueren van het AWVR. Daarvoor hebben we een klankbordgroep opgericht waarin vertegenwoordigers zitten van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, het Netwerk tegen Armoede, de VVSG en de Vlaamse Ombudsdienst. Samenlevingsopbouw is erin vertegenwoordigd via het Netwerk tegen Armoede. Er zit ook een vertegenwoordiger in van het Vlaams Energieagentschap (VEA) en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV). Ik zal de VMM vragen om ook een vertegenwoordiger van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin uit te nodigen voor deze overlegmomenten. Dat is nuttig. De klankbordgroep wordt betrokken bij de opmaak van nieuwe wetgeving en bij de evaluatie en interpretatie van de sociale statistieken.

De derde actie is de opmaak van een draaiboek 'Code van goede praktijk LAC water'. Dit is ondertussen gerealiseerd.

In de vierde actie engageer ik me ertoe om rekening te houden met de betaalbaarheid van de waterfactuur, ook voor mensen in armoede. Momenteel loopt een onderzoek bij de WaterRegulator om de betaalbaarheid degelijk in kaart te brengen en de impact van de in 2016 ingevoerde tariefstructuur op die betaalbaarheid te meten. Het zal een model zijn dat regelmatig kan worden gebruikt om dit structureel op te volgen. Uiteraard zullen we daar de nodige conclusies aan verbinden.

Mijnheer Van Malderen, u bent nu ongetwijfeld gerustgesteld.

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

Bart Van Malderen (sp·a): Don't push your luck.

Minister, ik heb heel wat woorden opgeschreven die u hebt gedebiteerd in uw antwoord. Waterarmoede staat centraal. Het is de rode draad in uw beleid. Er kan heel veel. Men kan zelf een stap zetten. Men kan naar het OCMW gaan. Er kan van alles. Alleen is dat in tegenspraak met de echt zorgwekkende cijfers in de praktijk. Er is een heel groot contrast tussen wat kan en tussen wat er gebeurt. Bijna een half miljoen mensen krijgen een herinneringsbrief. Er werden in 2016 ingebrekestellingen verstuurd naar 220.000 mensen. Dat komt overeen met het inwonersaantal van een grote stad in Vlaanderen. Er is dus een heel groot probleem. Er kan veel, maar er gebeurt weinig omdat het bereik van die maatregelen blijkbaar te beperkt is.

Er is een heel sterke hefboom -– trouwens terug te vinden in heel wat maatregelen met betrekking tot armoedebestrijding –, namelijk automatisering. Zorg ervoor dat mensen niet zelf de stap moeten zetten, maar geef ze een aantal rechten waarbij vanuit hun intrinsieke problematiek een aantal dingen automatisch worden toegekend. We zien dat werken in andere beleidsdomeinen. Het bijna

automatiseren van de toekenning van studiebeurzen heeft ertoe geleid dat men 12 procent meer mensen heeft bereikt. Dat is een goede zaak. Wat houdt u tegen om dat ook voor iets basaal als water in deze regio te doen? Dat was een van de aanbevelingen van het voorstel van resolutie dat we hebben ingediend.

U zegt dat u helemaal openstaat voor sociale correcties. Oké, maar laat het ons dan doen. Dan gaat echter de paraplu open en zegt u dat u het niet alleen zult doen omdat er een andere minister is die daar tegenover staat met een globale aanpak. U zou niet graag iets doen dat daar niet binnen past. Wel, ik geef u alweer gelijk. Ik blijf bij die andere minister wel vruchteloos voor de deur staan en vragen om een antwoord. Het feit dat ik in deze commissie deze vraag kom stellen, is omdat die is afgewezen in een andere commissie waar ik aan de coördinerend minister van Armoedebestrijding dezelfde vraag wilde stellen. Zo draaien we rond en rond en rond – de rest van de songtekst zal ik niet citeren. We helpen daar wel geen kat mee.

Minister, bent u bereid om een initiatief te nemen om die impasse te doorbreken, om minister Homans bij de lurven te vatten en te zeggen dat u ervoor openstaat en dat u het samen zult doen? Bent u bereid om dit vanuit uw bevoegdheid op de agenda te zetten?

U hebt gezegd dat u denkt – ik heb dat genoteerd – dat dit wordt bekeken binnen het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. Het feit dat u zegt "ik denk", vind ik al zorgwekkend. Weet u het of weet u het niet? Is het zo of is het zo niet?

Wanneer mogen we de studie verwachten die is gevraagd aan de WaterRegulator om te kijken naar de impact van de hervorming van 2016 en de sociale correcties? Wat is de timing? Ik mag hopen dat we er voor het einde van de legislatuur toch nog in slagen om daaruit de nodige conclusies, ook legistiek, te trekken, want anders hebben we echt wel rondjes gedraaid en paraplu's opengetrokken.

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Valerie Taeldeman (CD&V): Mijnheer Van Malderen, de nieuwe tariefstructuur van de waterfactuur kent een decretale basis. Dat decreet is gepaard gegaan met een armoedetoets. Er is nauw overleg geweest met tal van armoedeorganisaties. Ik meen mij goed te herinneren dat zij zich positief hebben uitgelaten over de vernieuwde tariefstructuur die op 1 januari 2016 in werking is getreden.

Er is ook een grote sociale correctie op gebeurd. Een bepaalde doelgroep krijgt nu immers een korting van 80 procent op de waterfactuur, en die korting was voordien toch heel wat kleiner.

Minister, ik maak van de gelegenheid gebruik om nog eens te polsen naar de evaluatie van de nieuwe tariefstructuur. U zegt dat er een studie rond betaalbaarheid zal worden meegenomen. De tariefstructuur zou worden geëvalueerd door de VMM, die de WaterRegulator is in dezen. Wanneer mogen we deze evaluatie verwachten? Ik wil ook een pleidooi houden om de evaluatie samen met de regulator te bespreken hier in de commissie.

De voorzitter: De heer Nevens heeft het woord.

Bart Nevens (N-VA): Collega Van Malderen, normaal is het uw collega Beenders die hier het woord neemt als het gaat over de waterfactuur. U hebt dus al een aantal zaken gemist in het debat rond de waterfactuur. Het is goed dat we alles hier nog eens in proportie kunnen plaatsen. De studie waarnaar u verwijst, heeft een aantal zaken aan het licht gebracht. Maar dat waren geen nieuwe zaken, het zijn zaken die we kennen.

Ik ben blij om wat te kunnen nuanceren in heel het verhaal. Zo merk ik dat men vermeldt dat er in 2016 2617 klanten waren afgesloten van het waterdistributienet en

dat dat een daling betekende met 32 procent ten aanzien van 2012. In totaliteit gaat dat over 0, 1 procent van alle klanten die water krijgen en een waterfactuur hebben.

Ik wil niet minimaliseren. Er zijn inderdaad mensen die hun waterfactuur niet kunnen betalen. Daarvoor is er een systeem. Volgens mij is het systeem goed en waterdicht. Er is namelijk de lokale adviescommissie. Zodra u een herinnering krijgt, daar niet op ingaat en ook niet ingaat op de aanmaning die u krijgt, gaat de LAC – een vertegenwoordiging van de gemeente, het OCMW, een maatschappelijk werkster en iemand van de watermaatschappij waarbij u bent aangesloten – u uitnodigen om te bekijken hoe groot het probleem is. Is het een financieel probleem? Of hebt u, zonder dat u het wist, enorm veel water verbruikt en is er misschien een technisch probleem bij u thuis? Dat kan allemaal worden onderzocht via die LAC.

Wat is het voordeel van die LAC? Op het moment dat je ingaat op dat aanbod, krijg je ook een stop van facturen. Dan krijg je geen aanmaningen of herinneringen meer, geen dreigbrieven of aangetekende zendingen. Dan stopt de vraag om uw facturen te betalen. In dat opzicht is dat een goed systeem. Want dan ben je beschermd als wanbetaler.

In de studie lees ik ook dat 860 mensen die werden afgesloten met de noorderzon verdwenen zijn. Zij gebaren van krommenaas en zeggen: 'Ik ga ervandoor en betaal helemaal niets.' Mijnheer Van Malderen, vindt u dat drinkwater zuiver moet zijn? Vindt u dat ons afvalwater moet worden gezuiverd? Vindt u het terecht dat wij betalen voor het zuiveren van ons afvalwater? Vindt u het terecht dat de asbestbuizen in de straat worden vernieuwd? *(Opmerkingen van Bart Van Malderen)*

Want dat moet betaald worden. En dat wordt betaald door de mensen die vandaag water afnemen. Wij vinden de maatregelen die er vandaag zijn goed, dat er inderdaad sociale compensaties moeten zijn ten aanzien van doelgroepen die het minder goed hebben. En we vinden ook dat armoedebestrijding niet alleen geldt voor de waterfactuur, maar ook voor de huishuur en de elektriciteit en dat we dat globaal moeten aanpakken.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, we hebben het in de commissie inderdaad al heel vaak gehad over dit dossier. Water is een basisrecht voor iedereen. Het is van heel groot belang dat we heel duurzaam omspringen met het watergebruik. Ook dat is niet nieuw. Maar wat dat betreft, moet er echt extra worden ingezet op die waterscans, op die slimme watermeters enzovoort. Wat betreft het duurzaam watergebruik moeten we echt sensibiliseren en daar harder op inzetten.

Wat de waterarmoede op zich betreft, is er inderdaad, met de inwerkingtreding van de nieuwe waterfactuur, samengezeten met de armoede-organisaties. Dat heeft geleid tot een aantal sociale correcties. Minister, we stellen ons wat vragen bij het vastrecht voor alleenstaanden. Maar het is uiteraard wachten op de evaluatie. We hadden die evaluatie verwacht, maar ze werd met een jaar uitgesteld. We wachten dus heel graag op de evaluatie, die er hopelijk snel komt, om dan te zien wat er waar moet worden aangepast.

Minister, ik kom even terug op wat ik in het begin zei over de slimme watermeter. Het is ook belangrijk – ik heb u daarover in het verleden al aangesproken – dat die slimme watermeter wordt ingezet als een budgetmeter bij mensen met problemen. Ik weet dat er wat dat betreft een proefproject loopt is in Antwerpen. Wanneer zal dat project zijn afgerond? Wat zijn de resultaten? Welke verdere stappen zult u zetten, minister, om dit toekomstgericht verder in te voeren op grotere schaal?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): De discussie is al vaker gevoerd. Er zijn zeker elementen die ervoor pleiten dat er maatregelen worden genomen in functie van het verkleinen van waterarmoede. Maar toch stel ik vast dat het aantal mensen dat waterarmoede meemaakt, vrij groot blijft. Dat betreur ik natuurlijk.

Samenlevingsopbouw Antwerpen heeft een proefproject uitgewerkt rond een betere werking van de LAC's. Ik ben benieuwd naar uw antwoord, minister, op de vraag wanneer dat project zal zijn afgerond en hoe die verdere uitrol zal gebeuren. Het is belangrijk dat de LAC's op een eenvormige manier werken, zeker als het over goede praktijken gaat in verband met water en elektriciteit, die onder hun bevoegdheden vallen.

Ik stel ook vast dat, zeker in vergelijking met elektriciteit en gas, de sociale tarieven een korting van 80 procent betekenen. Ze betalen dus eigenlijk 20 procent van de prijs. Bij gas en elektriciteit betekent die korting een 'gemiddelde' prijs. De korting op de factuur voor water is dus heel stevig. Maar toch stel ik vast dat een groot aantal mensen geconfronteerd blijft met waterarmoede. Die maatregel is als dusdanig dus niet voldoende. Dat zou het best ook eens worden geëvalueerd. Want mensen die net niet binnen de doelgroep vallen, betalen wel de volledige factuur. En als je wél binnen de doelgroep valt, betaal je een veel lagere factuur. Maar zelfs met stevige korting, zijn er nog steeds hoge facturen. Want mensen in kwetsbare situaties worden geconfronteerd met slechte toestellen, toestellen die veel water verbruiken, maar ook met waterlekken of met situaties waarvan ze niet weten hoe ze die moeten aanpakken. Ik veronderstel dat de meesten van ons, als ze worden geconfronteerd met een lekkend toilet, proberen om dat aan te pakken of iemand kennen die dat zal aanpakken. Maar veel mensen in waterarmoede laten dat gebeuren, omdat ze de tools niet hebben, omdat ze de mogelijkheid niet hebben om het aan te pakken. Op die manier krijg je natuurlijk een heel hoog verbruik. En zelfs dan is een korting van dat tarief heel goed.

Ik pleit dus ook voor betere waterscans, meer waterscans, maar ook voor het inzetten op lekdetectie en daarin veel creatiever te zijn. Minister, wilt u, ook op dat laatste domein, bijkomende maatregelen nemen? Ik denk namelijk dat dat het sluitstuk kan zijn van de aanpak van waterarmoede.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Van Malderen, ik begrijp niet goed dat u vraagt of dat automatisch zal worden toegepast. Het is zo dat het sociaal tarief van 80 procent korting vandaag al automatisch wordt toegekend. U wordt dus al op uw wenken bediend vooraleer u de vraag stelt. Daar kunt u toch helemaal niet treurig om zijn.

Wie ook op haar wenken wordt bediend – en de vraag die ze stelt is terecht – is mevrouw De Vroe. Zij vraagt al een tijdje – en een aantal collega's hebben zich daarbij aangesloten – naar slimme watermeters, de beperking van het debiet. We hebben daartoe de decretale basis vastgelegd in het verzameldecreet. Dat ligt voor en zit nu in bespreking. Ik hoop dat dat er snel kan zijn, zodat die proefprojecten ook kunnen worden toegepast om die debietbeperking op die manier mogelijk te maken.

Ik ben het eens met wat collega Nevens zegt, namelijk dat we al heel wat hebben gedaan, dat we die LAC's hebben tussengevoegd om ervoor te zorgen dat wie echt niet kan betalen, wie in de problemen zit, niet wordt afgesloten. Achter de cijfers zitten inderdaad een aantal zaken rond veiligheid, mensen die verdwijnen, huizen die worden verlaten. Het is dus niet zo dat er achter alle cijfers van afzettingen gezinsdrama's zitten. Je hoort mij niet zeggen dat dat niet af en toe gebeurt. Dat zal zeker zo zijn. Maar ik reken daar op een juiste afweging, het gezond verstand, de juiste inschatting van de LAC's. Ik herhaal dat een gezin dat niet kan betalen, niet mag worden afgesloten van drinkwater. Dat staat zwart op wit. Het is aan die LAC's, de OCMW's, om te beoordelen welke situatie er is en

wat er al of niet kan. Ik wil erop blijven hameren dat ik ervan uitga dat men daar zijn werk doet. Dat is iets dat je niet in de regelgeving kunt vatten. Er zal altijd een heel concrete toets aan zijn van hoe we daarmee omgaan.

Want als wij – en ik heb dat ook gezegd in de plenaire vergadering – het signaal geven dat, of je je factuur nu betaalt of niet, het water uit de kraan blijft stromen en dat dat zomaar kan, dan zullen er morgen plots heel wat meer facturen niet meer worden betaald. En dan zullen we pas een probleem hebben. Dat kan toch ook niet de bedoeling zijn. En daarvoor bestaat die procedure net: om mensen te beschermen die niet kunnen betalen en hen zeker niet in de problemen te brengen.

In verband met de waterscans, hebben we de doelgroep uitgebreid en meer mogelijkheden bepaald. Ik ben het ermee eens dat we dat nog beter moeten promoten en dat daar nog veel te weinig gebruik van wordt gemaakt. Ook dat is een taak voor de lokale OCMW's die dat misschien veel meer moeten duidelijk maken aan mensen.

Collega's, ik blijf herhalen dat ik absoluut de laatste ben om te zeggen dat alles perfect is en dat we niets moeten veranderen. Er zijn inderdaad misschien wat scherpe kantjes bij de tarieven die we misschien eens moeten durven bekijken met een open vizier. Ik wacht daar op de evaluatie van de WaterRegulator. Dat duurt lang. Ik vind ook dat dat lang duurt. Ik zeg dat heel vaak. Maar ik kan de WaterRegulator niet het mes op de keel zetten. Ik hoop dat ik snel de objectieve evaluatie heb en dat ik daarmee aan de slag kan gaan.

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

Bart Van Malderen (sp·a): Voorzitter, ik had nadrukkelijk gevraagd naar de timing. 'Ik hoop snel' is geen aanduiding van timing.

Ik wil de minister de kans geven om die informatie toch mee te geven, alvorens te repliceren.

Minister Joke Schauvliege: Ik heb de WaterRegulator gevraagd wat de timing is. Ik krijg daar geen antwoord op. Ik zal die vraag nog eens stellen.

Bart Van Malderen (sp·a): Collega's, het is de zoveelste keer dat dit hier wordt aangekaart, door collega Beenders en vandaag door mezelf. Eigenlijk hoor ik grote empathie, in verschillende toonaarden, bij mensen die hier het woord voeren, ook bij de minister, ten aanzien van het probleem. Dat is ook terecht. 585.000 mensen krijgen herinneringsbrieven en 220.000 mensen worden in gebreke gesteld. Dat is geen kleine groep.

Maar je merkt, minister, dat we allemaal aanvoelen wat de echte achilleshiel is in deze hervorming. Het gaat dan over het bereik van de sociale correcties. Er is hier verwezen naar de armoedetoets. Op dat moment is dat er ook al uitgekomen. Als je die echt serieus neemt, dan weet je dat dat op dat moment al gesignaleerd werd. Het zit ook in de resolutie die wij hebben voorgelegd. De korting van 80 procent is significant, maar bereikt te weinig mensen. En daar zit volgens mij het probleem. Alvorens je mensen naar het LAC stuurt... Waarom zouden mensen in de problemen komen als je ze gewoon zou geven waarop ze recht hebben? Dat vind ik het probleem, dat eens te meer – hier, maar evenzeer bij collega Homans – als we vragen om concrete stappen te zetten, de paraplu opengaat, er met de vinger naar elkaar wordt gewezen en er geen stappen voorwaarts worden gezet.

Voorzitter, ik kondig aan dat ik zeer binnenkort nog eens een vraag zal stellen naar de timing van de evaluatie door de regulator. Dit is een té belangrijk dossier om los te laten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Gwenny De Vroe aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het onderzoek naar de waterkwaliteit in onze bossen
– 1888 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Recent konden we vernemen uit een doctoraatsonderzoek van Arne Verstraeten dat de waterkwaliteit in onze bossen beter is dan 25 jaar geleden, maar uiteraard bijlange nog niet goed genoeg, althans zo luidde de conclusie van het onderzoek. Waar vroeger zwavel de grote boosdoener was – de zure regen bevatte destijds zoveel zwavelzuur dat bomen en planten eraan dood gingen – ligt het meest nijpende probleem nu bij stikstof onder de vorm van ammoniak en stikstofoxides.

De grootste vervuilers blijven volgens dit onderzoek, net als daarnet bij de luchtkwaliteit in de scholen, het verkeer, maar ook, bij dit onderzoek, de landbouw.

De onderzoeker is tewerkgesteld bij het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) in Brussel, alwaar hij zelf beleidsvoorbereidend onderzoek voert. Voor zijn onderzoek deed de heer Verstraeten metingen op langere termijn in zowel grondwater in de bossen als in de bladeren van de bomen. Bij dat onderzoek bleek dat de zwavelconcentraties in grondwater lager zijn dan vroeger en dat ook de nitraatconcentratie is gedaald. Toch is de verzuring van de bosbodems nog niet gestopt, want volgens de heer Verstraeten zal de overmaat aan stikstof – ammonium en nitraat – de komende jaren een probleem blijven vormen. De wetenschappelijke uitleg hierachter is de volgende: de bomen nemen het teveel aan stikstof op, wat het fosforgebrek in bepaalde bossen mogelijk zal versterken. Hierdoor zullen ze minder goed groeien en mogelijk ook nog meer bladverlies kennen tijdens de zomer.

Uit een studie van Verstraetens collega, Geert Sioen, blijkt verder ook dat een vijfde van de bomen in de Vlaamse bossen niet gezond is. In Wallonië zou de situatie iets beter zijn, al gebruiken vergelijkbare studies daar soms andere parameters, zodat een echte vergelijking moeilijk te maken valt.

Enige noot dient wel te worden gemaakt in de kantlijn wanneer onderzoekers spreken over mogelijke gevolgen. Want hoe kunnen onderzoekers verregaande conclusies nemen, en verder nog, hoe kunnen we als beleidsmakers ons beleid hierop baseren, wanneer diezelfde onderzoekers spreken over 'mogelijke' gevolgen?

Minister, hoe reageert u op het gevoerde onderzoek? Wat is hier van aan? Kloppen de zogenaamde conclusies volgens uw kabinet?

Plant u bijkomende maatregelen zoals de onderzoeker suggereert?

Past dit doctoraatsonderzoek binnen de dienstopdracht en/of binnen de opdracht van de betrokkene?

Is er ondertussen ook onderzoek voorhanden dat peilt naar andere groenaanleg dat naast bomen en bossen mee kan bijdragen aan klimaatadaptatie? Met andere woorden, wat is de bijdrage van functioneel groen?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Het thema van het onderzoek is niet echt nieuw. Het komt elk jaar terug na het publiceren van de rapporten inzake de bosvitaliteit

door het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek. In het najaar van 2016 hebt u daarover trouwens – terecht – ook een vraag gesteld.

De jaarlijkse cijfers die het INBO aanlevert, wijzen op de noodzaak tot alertheid met betrekking tot de bosgezondheid. We stellen vast dat de cijfers van aangetaste bomen door de jaren heen licht fluctueren, maar redelijk stabiel blijven rond de 20 tot 25 procent.

Het doctoraatsonderzoek bouwt verder op het langlopend onderzoek aan het INBO met betrekking tot de chemische interacties in het ecosysteem. Het onderzoek toont dat, na de alarmerende berichten in de jaren tachtig van de vorige eeuw rond de zure regen, er toch ook positieve resultaten te zien zijn van het gevoerde beleid.

Het is een meerwaarde dat het INBO langetermijnonderzoek voert. De in uw vraag geciteerde bosmonitoring, maar ook de bosreservatenmonitoring, de soortenmonitoringsprogramma's, de biologische waarderingskaarten, de vismonitoring van het INBO, zijn daar allemaal voorbeelden van. Ze zijn erg nuttig als bron van informatie, maar ook een vertrekbasis voor het voeren van een natuur-, bos- en milieubeleid. Dat dit uiteindelijk ook leidt tot internationale publicaties en doctoraten is positief. Het toont hoe goed onze diensten bezig zijn. Dergelijke interactie tussen wetenschappelijke overheidsinstellingen en universiteiten is in heel wat landen gangbaar.

Uiteraard wordt doctoraatsonderzoek beoordeeld door een examencommissie van experten. Het is een bundeling van A1-publicaties in internationale tijdschriften en is ook onderworpen aan onafhankelijke reviews.

We weten dat een overmaat aan stikstof voor chemische processen zorgt in de bodem. Dat kan de vitaliteit van bossen aantasten, maar het kan de natuur ook negatief beïnvloeden. Dat is de reden waarom er een uitgebreid beleid is opgezet, vanuit Europa, wat betreft de Europese luchtkwaliteits- en emissiereductiedoelstellingen.

Er is ook een Vlaams emissiereductieprogramma in het kader van de NEC-richtlijn (national emission ceiling).

Via de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) wordt gewerkt aan het terugdringen van deze milieudruk tot de kritische depositiewaarden voor Europees beschermde natuur. Dit is de milieudruk die gevoelige ecosystemen kunnen verdragen zonder dat er te sterke negatieve beïnvloeding is. De PAS-maatregelen zullen ook bijdragen tot een verbeterde gezondheidstoestand van onze bossen.

Bomen leven lang. Ze hebben in het verleden een veel sterker vervuild en verzuurd milieu ondergaan. Dit blijft in zekere mate doorwerken in het heden, waardoor de tot nu toe genomen maatregelen niet altijd onmiddellijk zichtbaar zijn. Het vraagt ook tijd om tot herstel van flora en fauna te komen.

Op het INBO wordt geen doctoraatsonderzoek opgestart met als enig doel om een doctoraat te realiseren: dat gebeurt alleen als er beleidsrelevant onderzoek is. Doctoraatsonderzoek kan een meerwaarde betekenen voor het INBO, zolang het beleidsgerelateerd is en het beleid onderbouwt op middellange termijn.

Het doctoraatsonderzoek van Arne Verstraeten werd intern goedgekeurd in het kader van het wetenschappelijk toetsen en bekendmaken van het Level II meetnet van de Vlaamse bossen, dat sinds de jaren tachtig een schat aan informatie opleverde en dat onder meer via rapporten en andere publicaties werd gecommuniceerd.

Er loopt aan het INBO momenteel geen gestructureerd onderzoek of monitoring naar de relatie en effecten van functioneel groen op klimaatadaptatie. Het INBO

werkt momenteel aan een implementatie van onderzoek naar deze belangrijke interactie tussen klimaat en natuur.

De bijdrage van 'functioneel groen' aan klimaatadaptatie wordt algemeen erkend. Het inzetten op de aanwezigheid van open ruimten en het versterken van de groen-blauwe dooradering in bebouwde gebieden, zoals gepland in het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, vinden we belangrijk. Functioneel groen draagt ook bij tot algemeen gunstige effecten. Ik verwijs hierbij naar de recente studiedag 'Bodembeheer en teelt(systemen): landbouw als oplossing voor de klimaatopwarming?' georganiseerd door het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), waarbij werd nagegaan hoe ook landbouwgewassen kunnen worden ingeschakeld.

Ik verwijs ten slotte naar een onderzoek over het belang van groene daken waarover we het in de commissievergadering hebben gehad, op basis van een vraag van collega Daenen, met name het project EcoCities. Ook de subsidie die is toegekend voor de uitbouw van een 'Afdeling Groen – Professionele groenvoorziening voor een duurzame bebouwde Omgeving', is het bewijs dat we hier volop op inzetten.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Uiteraard vinden we het goed dat u erkent dat functioneel groen van zeer groot belang is. Ik ben tevreden met uw antwoord, maar uiteraard zullen we het verder opvolgen.

We weten allemaal wat de oorzaak is van de waterkwaliteit van de bossen: het verkeer en de landbouw. Over het verkeer hebben we het daarnet al gehad toen we spraken over de luchtkwaliteit bij de scholen. Voor de landbouw zijn er toch nog heel wat maatregelen mogelijk. U verwees zelf naar het PAS. Minister, welke extra maatregelen gaat u eventueel nog nemen?

Er zijn toch heel wat bomen aangetast door schimmels en insecten. Ik ken ook niet de precieze omvang van het probleem, maar dat het probleem er is, weten we allemaal. Misschien kunt u een idee van de omvang geven en hoe u dit probleem wenst aan te pakken?

Het dossier van het PAS volgt mijn collega Lydia Peeters op, maar zij is vandaag verontschuldigd. Ze heeft u in maart in de commissie een vraag gesteld over het kleine aantal landbouwbedrijven dat toen flankerende maatregelen had aangevraagd in het kader van het herstructureringsprogramma. Misschien is het toch interessant om een update te krijgen van het aantal rode en oranje bedrijven dat flankerende maatregelen heeft aangevraagd bij de Vlaamse Landmaatschappij en een voorstel heeft gekregen. Misschien is het ook nuttig om de teller van de uitbetalingsstand te actualiseren. Is er intussen al meer uitbetaald? Nu stond de teller op 174.000 euro.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Ik wil me aansluiten bij wat mevrouw De Vroe zegt. Minister, u geeft inderdaad aan dat de PAS een verbetering zal meebrengen, maar als we de thesis goed bekijken, dan zal dat niet volstaan. Ik leid dat toch af uit die fameuze thesis. Hoe ziet u dat dan? Zijn er nog andere dingen die daarnaast nog moet gebeuren? Wordt er in het luchtkwaliteitsplan waar u aan werkt, voldoende aandacht besteed aan precies de instandhouding van de Europese habitat? Mogen we daarover een apart hoofdstuk verwachten? Het lijkt toch een belangrijk onderwerp, zeker ook vanwege de voorgeschiedenis van IHD-PAS en de discussies die we daarover al hebben gevoerd hier en op andere plaatsen over rood, oranje en groen. Vandaar mijn bijkomende vraag.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Ik wil toch een belangrijke correctie aanbrengen, collega De Vroe. U zegt dat stikstof alleen wordt veroorzaakt door landbouw, maar dat klopt helemaal niet. Het is niet vooral landbouw, maar het grootste probleem ligt bij het verkeer, voor alle duidelijkheid. Industrie, verkeer en landbouw zijn de drie grote vervuilers met stikstof. We hebben specifiek voor landbouw een kader uitgewerkt omdat er een vergunningenstop dreigde te komen. Vandaar dat er een beleid rond gevoerd is, maar uiteraard blijft het van groot belang om ook het verkeer en de industrie aan te pakken. Daar knelt soms wel het schoentje en zal er ook een beleid rond stikstof moeten worden gevoerd. Vooral het verkeer is voor vele bossen een grote bedreiging, en dat moet zeker worden meegenomen.

Hoe pakken we dat aan? Er is het kader van PAS, maar er is natuurlijk ook bosbeheer waar we volop inzetten op een betere vitaliteit van de bossen. Het is ook zo dat die insecten vaak exoten zijn. Op zich heeft dat niets met de lucht te maken. Het is een probleem dat ook vaak via import wordt ingevoerd. De buxusmot bijvoorbeeld is door transport vanuit China ingevoerd. Het is een voorbeeld van een exoot waar we dan een probleem mee hebben.

Ik zal alle recente informatie over de rode en oranje bedrijven en de budgetten laten oplijsten.

Collega Vandaele, stikstofreductie maakt uiteraard ook deel uit van het actieplan en het zal er een belangrijk onderdeel van uitmaken.

Het is belangrijk om te vermelden dat, wat stikstof betreft, er wordt gewerkt aan de bron, aan het vergunningenbeleid, maar dat we daarnaast ook inzetten op stikstofreducerende maatregelen die worden opgelegd op vergunningenniveau. Het gaat niet enkel over het verplaatsen en sluiten van inrichtingen, maar ook over aanpassingen en innovatie waar onze diensten ook mee bezig zijn en die op het terrein worden opgelegd. Daarnaast geven wij ook heel specifiek, in het kader van het natuurbeleid, gerichte subsidie om de natuur te versterken en te herstellen waar die aangetast is door stikstof. Herstelmaatregelen zijn ook belangrijk.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Grete Remen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over een circulaire modeindustrie
– 1931 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: Mevrouw Remen heeft het woord.

Grete Remen (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, wij Vlamingen zijn kampioen in het sorteren en dat is goed. 89 procent van het huishoudelijk afval in Vlaanderen wordt gerecycleerd. We mogen ons ook niet op de borst kloppen, want we recycleren in feite nog niet genoeg. Ook in de textielsector en in ons textielverbruik hebben we nog marge voor verbetering. Ter illustratie: in een West-Europees land wordt gemiddeld 225 kiloton textiel gemaakt, daarvan werd, sinds de laatste metingen, 34 kiloton gerecycleerd. 1 kiloton is 1 miljoen kilo. In Nederland gaat bijvoorbeeld tot 35 procent van de geproduceerde nooit gedragen kleding rechtstreeks naar de verbrandingsoven.

Minister, een aantal weken geleden stelde ik u al de vraag hoe Vlaanderen de voedselverspilling kan reduceren door een aanpassing van de houdbaarheidsdatum.

Maar ook de mode-industrie wordt gekenmerkt door verspilling en een wegwerpcultuur, gevoed door een rotatie van minstens zes collecties per jaar. Fast fashion noemen ze dat dan. Dat is eigenlijk de norm geworden. H&M, om een voorbeeld te geven, verbrandt naar eigen zeggen jaarlijks 12 ton kleding, maar het kan nog wel meer zijn. De keten heeft een kleerkast van onverkochte kledij ter waarde van 4,3 miljard dollar. Ik moet er geen tekening bij maken over hoe zwaar de gevolgen zijn voor het milieu. Maar ook de werkomstandigheden in de zuidelijke kledingateliers zijn erbarmelijk, allemaal voor een ratrace to the bottom.

Ik vind dat korteketeninitiatieven niet alleen waardevol zijn voor voeding en landbouw, maar ook voor de mode-industrie. Daar kan een circulaire of kringloopeconomie waarbij de herbruikbaarheid van producten wordt aangemoedigd, een oplossing zijn voor een eerlijke en propere textielsector. Want de kledingindustrie is goed voor 10 procent van de totale CO_2-uitstoot en daarmee de tweede meest vervuilende industrie mondiaal.

Vlaamse modeproducten zijn al jaren op zoek naar innovatieve ideeën om de ecologische voetafdruk te verkleinen. Bio-afbreekbare kledij is een van die opmerkelijke ideeën. We kennen ook het initiatief Close The Loop van Flanders DC. Dat is een Vlaams onlineplatform voor duurzame mode dat zoveel mogelijk ondernemers wil aansporen om circulair te produceren.

Ik verwijs ook graag naar goede initiatieven in het buitenland waar ook duidelijke regels worden gesteld. Zo zal Frankrijk vanaf 2019 de grote Franse modehuizen verplichten om hun kledingoverschotten te recycleren of weg te schenken aan een goed doel. Weggooien of verbranden zal verboden worden. Nu wordt kledij uit de solden vernietigd, maar dat zal dus niet meer kunnen. In Frankrijk wil men op die manier de afvalberg van textiel verkleinen en iets doen aan de slechte reputatie van de kledingbranche. Afval hoort in de vuilnisbak, ongedragen kledij niet.

Minister, wat is uw visie op het Franse voorstel? Acht u navolging in Vlaanderen en België mogelijk? Of ziet u eerder belemmeringen? Zult u een dergelijk initiatief bespreken met de sector, bijvoorbeeld met Crea Mode of Comeos?

Welke initiatieven neemt u al, gezien het vervuilend karakter van fast fashion, om de milieu-impact te verminderen? Welke korteketen- of circulaire initiatieven worden nu al genomen in de Vlaamse modesector?

Hebt u de ambitie om, in samenspraak met minister Muyters, innovatieve ontwikkelingen of acties door Vlaamse onderzoekers met betrekking tot de modeindustrie te ondersteunen?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Uiteraard kan ik alleen elk initiatief aanmoedigen om het nog beter te doen in de materialenkringloop of de circulaire economie. Recyclage en hergebruik van kledij zijn een goed alternatief voor verbranding. We moeten er echter over waken dat het effectief een oplossing is en dat we het probleem niet verschuiven. Daarbij moeten we ook kijken naar de systematische overproductie.

Uiteraard geeft Frankrijk een sterk signaal door daarop te willen inzetten. We zullen dat zeker opvolgen.

Met de systemen die wij hebben in Vlaanderen moeten we er wel over waken dat we geen problemen krijgen met een aantal klassieke spelers die daar nu al op inzetten. Ik denk dan aan de kringwinkels. Zij moeten de instroom van kledij ook kunnen verwerken. We zien nu al dat de verzadiging van de tweedehandscircuits ongewenste neveneffecten heeft. Men gaat die tweedehandskledij massaal dumpen

in derdewereldlanden. Daarmee verschuiven we onze afvalberg gewoon naar daar, en dat kan toch ook niet de bedoeling zijn.

Het is dan ook een prioriteit om het onderzoek naar lokale hoogwaardige afzetmogelijkheden op te drijven en initiatieven die recyclage of hergebruik mogelijk maken, te ondersteunen.

Er zijn verschillende zaken die het hergebruik en de recyclage belemmeren. Ik heb hier een opsomming mee omdat daar al onderzoek naar is gedaan.

In 2017 heeft Centexbel in opdracht van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) een studie uitgevoerd die hoogwaardige afzetmogelijkheden voor textiel in kaart moest brengen. Daar kwam uit dat de mogelijkheden voor recyclage tot nu toe beperkt zijn, gezien het complexe scheidingsproces van de kledij. De recyclagemogelijkheden hangen immers vooral af van de samenstelling van het textiel. De meerderheid van de kledij is gemaakt uit mengsels van verschillende textielsoorten, wat het heel moeilijk maakt om te sorteren en bijgevolg te recycleren. Ook fournituren zoals ritsen en knopen maken het recyclageproces van textiel niet evident. In 2018 wordt de studie voortgezet, met de focus op bedrijfskledij. Het kan interessant zijn om dit naar alle textiel uit te breiden.

Het ontbreekt aan concrete lokale initiatieven die van textieloverschotten nieuwe producten maken. Er zijn enkele voorbeelden: de ene maakt er tassen van, de andere maakt schorten uit hemden enzovoort. Het hermaken van kledij kan een mooie invulling zijn voor sociale werkplaatsen, maar tot nu toe blijft dat eerder beperkt.

Het is belangrijk om ook de focus te durven verleggen naar het begin van de keten. Het kan even interessant zijn om naast de klassieke recyclage andere aspecten binnen de modesector te gaan bekijken, zoals een beter ontwerp dat ook kan worden gerecycleerd, de snelheid van productie, het produceren van kleinere collecties en het produceren op vraag, het invoeren van nieuwe businessmodellen zoals kledingbibliotheken.

Er wordt nu al overlegd met de modesector. Ook vanuit de modesector zelf wordt er initiatief genomen. De organisatie achter het circulaire modefestival MOOI, dat eind oktober in Antwerpen zal plaatsvinden, heeft de ambitie om een permanente dialoog op te zetten en te onderhouden met het beleid. Concreet houdt het in dat de curatoren gesprekken zullen begeleiden binnen de sector – de mode-ondernemers en onderwijsinstellingen – om tot een lijst te komen van randvoorwaarden die door het beleid aangepakt zouden kunnen worden om de sector meer circulair te laten worden. Deze lijst wordt tegen eind 2018 verwacht en moet leiden tot een open dialoog met de sector.

Ten slotte heeft Flanders DC For Fashion in 2018 een eerste keer het Vlaams Overleg Duurzame Mode georganiseerd, waarbij onderzoeksinstellingen en koepelorganisaties binnen de modesector aanwezig waren. Hiermee krijgen we meer afstemming onderling in de werking rond circulaire economie. Binnen dit overleg wordt de optie overwogen om een green deal af te sluiten.

Vlaanderen Circulair, het kennis- en expertisecentrum voor circulaire economie in Vlaanderen, heeft in 2016 samen met Flanders DC een platform opgezet inzake circulaire mode, Close The Loop. Dit platform is zeer bekend binnen de sector en wordt vaak geraadpleegd door ondernemers, ontwerpers en studenten. Naast de theorie over circulaire mode, zijn er ook meer dan tweehonderd cases opgelijst, waaronder een zestigtal Belgische circulaire modecases. Deze cases worden permanent up-to-date gehouden en aangevuld.

Vanuit dit platform werd er ook een coachingtraject ontwikkeld om bedrijven in de mode te begeleiden om hun businessmodel te verduurzamen. Dit wordt in 2018 ondersteund via projectsubsidies van Vlaanderen Circulair.

Verder worden er via de projectsubsidies van Vlaanderen Circulair nog acht andere initiatieven inzake circulaire mode en textiel ondersteund voor een totaalbedrag van 800.000 euro. Deze projecten kunt u terugvinden op de website van Vlaanderen Circulair.

In België zijn we inhoudelijk zeker innovatief bezig op het vlak van circulaire mode. Er zijn verschillende voorbeelden die zelfs wereldwijd naam maken.

Zo is er ten eerste de werking van onze kringwinkels, een werking die ongezien is in Europa en ver daarbuiten en waar telkens met veel bewondering naar wordt gekeken.

Vaak wordt echter vergeten dat ook aan dematerialisatie kan worden gedaan, of anders gezegd afval vermijden, op andere manieren dan hergebruik en recyclage. Vlaanderen heeft absoluut het potentieel om op dit vlak van innovatie uit te blinken en naam te maken met initiatieven die inspelen op het begin van de keten: ontwerp, materiaalgebruik, productie, business, modellen.

Ik geef enkele voorbeelden. Cédric Vanhoeck won onlangs de Global Change Award. Zijn onderneming zet zich in om het arbeidsintensieve proces van ontmantelen van kledingstukken te vergemakkelijken door een stikdraad te gebruiken die door hitte verwijderd kan worden in plaats van door handen.

Het Post-Couture Collective van Martijn van Strien experimenteert met lokale productiemethodes en digitalisering van het ontwerpproces.

Mats Rombaut is internationaal bekend voor zijn composteerbare vegan shoes. Bruno Pieters en zijn Honest By-label zetten volledig in op ketentransparantie en elke stap die het kledingstuk heeft afgelegd, communiceert hij aan de klant, inclusief de prijs van elke stap, dus ook het loon van de arbeidsters. Tom Duhoux met zijn denimlabel HNST, de meest circulaire jeans ter wereld, heeft een nieuw textiel ontwikkeld, een denimstof die uit meer dan 56 procent gerecycleerde vezels bestaat, aangevuld met natuurlijke lyocell. E5mode zal binnenkort een eerste circulaire capsulecollectie uitbrengen en heeft daarvoor speciaal gewerkt op haar design en materialengebruik.

Ondernemers zetten in op circulaire economie. De bovenstaande initiatieven kunnen worden ondersteund via projectvoorstellen van de subsidieoproep Vlaanderen Circulair. Het kan ook interessant zijn om te bekijken of de coachingprojecten die worden ingericht bij Flanders DC, die nu slechts tijdelijk worden ondersteund, niet meer structureel moeten worden ondersteund. Dat moeten we zeker bekijken.

Verder moet er intenser worden gezocht naar structurele oplossingen voor de afzet en de verwerking van textiel. Ten slotte is het cruciaal om in dialoog te blijven met de sector om de randvoorwaarden succesvol te kunnen aanpakken. Op die manier heeft Vlaanderen zeker potentieel om koploper te worden.

Collega Remen, bedankt om deze problematiek ter sprake te brengen.

De voorzitter: Mevrouw Remen heeft het woord.

Grete Remen (N-VA): Dat is heel graag gedaan, minister. Ik hoor graag dat Vlaanderen al heel goede initiatieven neemt. Ik ben ook blij te horen dat de overproductie de kern is van het probleem. Dat is natuurlijk een Europese, een internationale zaak. We staan daar beetje verder van, maar misschien moeten we vanuit Vlaanderen die problematiek mee aanpakken. We hebben de Bangladeshresolutie tegen kinderarbeid en dat hangt er nauw mee samen.

U zegt dat u in Frankrijk goed in de gaten zult houden wat de resultaten zijn. We denken altijd dat de modesector in België van minder belang is en dat is ook zo. We

hebben niet de modehuizen die we onder druk kunnen zetten, maar we hebben wel de internationale modeketens die veel omzet genereren op onze markt. Frankrijk neemt dan wel het initiatief. Ik hoop dat u dat blijft opvolgen, ik zal dat ook opvolgen. Ik hoop dat we regels durven opleggen aan die modehuizen om hun kleding niet zomaar naar de verbrandingsoven te brengen. Het is fantastisch dat Vlaanderen zoekt naar nieuwe businessmodellen. Dat kunnen we alleen maar toejuichen.

Minister, hoe kunnen we die duurzame vraag bij de consument motiveren? Ik heb enkele jaren geleden in mijn bedrijf een T-shirtcollectie ontwikkeld op basis van biologisch katoen. Ik heb het laten produceren in een West-Europees land. Dat waren heel dure T-shirts, en dat was bestemd voor een goed doel. Tegenover je T-shirt van 90 euro staat dan altijd een T-shirt van 2 euro, maar dat is veel duurzamer. Iedereen is natuurlijk vrij om te kopen, en een superkwaliteit is dikwijls te duur voor de consument. In de tijd van wegwerpkledij is dat geen sinecure. Een duur stuk van hoge kwaliteit is vaak tijdlozer en compenseert de meerkost. Hoe kunnen we dat meer stimuleren bij de consument zodat hij kiest voor duurzame kledij? Voor mij is dat belangrijk, want niet alleen de overheid, maar ook de consument heeft daar een rol in te spelen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.